

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
327 East 13th Street New York City

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre New Yorkban... \$3.—
A vidéken... \$2.50
Egyes szám... 3c.

A BEVÁNDORLÓ

Editorial Rooms:
327 East 13th Street New York City

SUBSCRIPTION:
Per annum, in N. Y. City... \$3.—
United States... \$2.50
Single copy... 3c.

MEGJELEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Szerkeszti: SINGER MIHÁLY.

EGYES SZÁM ÁRA 3 CENT

IV. Évfolyam. 98. szám.

NEW YORK, N. Y., PASSAIC, N. J., PITTSBURG, Pa., PÉNTEK, 1907. DECEMBER 6-án.

IV. Year. No. 98.

MUNKA ÁLDOZATAI.

MI TÖRTÉNIK A MAGYAR ÁLDOZATOK HÁTRAMARADOTTJAIVAL?

A munkának csatamezejét megint pirosra festette a munka katonáinak vére. Itt Amerikában, a munkának e szinte végtelen birodalmában végtelenek és számtalanok az áldozatok is, miket a munka bekövetel.

Az ember urává lett a természetnek, de ez a lelélőzt természet néha-néha megrázza a lénczát és a rabszolgának kegyetlenségével fellázad ura és parancsolója ellen.

Igy történt ez a minap is a katasztrófának rendes székhelyén, Pennsylvania államban, ahol a széngazdag bányából vájják ki éjjel-nappal a dolgos kezek a fekete kőcséket s a bányák elszegényedett Magyarországot is elküldi az ő gyermekeit a kenyér megkeresésére. Sok magyar embert magához vonzanak Pennsylvania kincsesbányái. Ezeknek gyomrából kerítik elő a kenyeret, amelyet a haza nekik megadni nem tudott. Sokan azonban az életet fenntartó kenyér helyett a halált találják meg a bánya mélyében.

Most is, igaz fájdalomunkra, arról tudósítanak bennünket, hogy egy esomó magyar ember lelta a halálát a Fayette city közelében levő Naomi bányában, a mely a United Coal Company tulajdonát képezi. Ötven ember dolgozott a bányában és közülük csak egy került élve a föld felszínére. Tántorogva jutott fel a bánya bejárójához a kormos alak, mihelyt azonban kiért a levegőre, összeroskadott is.

A robbanás szerencsére vasárnap esett meg s így aránylag kevesen hullottak el a munka csatamezején. Ha hét-köznap állott volna be a katasztrófa, legalább is ötszáz munkáséé megvedett volna meg a földnek gyomrában.

Kiküldött tudósítónk jelentése szerint a katasztrófának a következő magyarok estek áldozatul: Nagy János, Radó István, Booser Ferencz, Országos László, Mura János, Varga József, Radó Sándor, Trompai László, Kiss János, Badó János, Menyhért Antal, Macho István, Zámbo János, Muha Simon, Demeter Károly, Bihar György és 25 éves fia, Hegedűs József, Jáger Mihály, Rehres István, akinek hulláját mint első hozták a felszínre; Kleba Simon, Nagy Ferencz, Somsics János, Bajzát János, Komjáthy Károly, Vito- vics János, Risky Ferencz.

A robbanást állítólag az okozta, hogy az egyik bányamunkás nyitott lámpával lépett a tárnába. Egy pillanatra a robbanás után a bánya elsötétült és a mérgező gáz hozzáállott gyilkos munkájához.

A mentők mindjárt megkezdtek munkájukat, de eredményesen már csak azért sem járhattak el, mert a fojtó gáz következtében sokáig nem bírtak ellenni a bányában.

A robbanás híre a bányához sereglett a nép s a jeleneteket, amelyek ott lejátszódtak, emberi kéz aligha bírja leírni. Asszonyok, akik gyermekeik kenyeréért tudták a bányában, eszüket vesztve a bányába rohanni akartak; gyermekek sikoltoztak és sirögöcsökben vonaglottak a földön. De sem az asszonyok kétségbeesése, sem a gyámoltalan gyermekek könyei vissza nem szelítják az életbe azokat, akiket a felbőszült természet a halálba küldött. Ők kiszemvedtek. Mint jó katonák haltak meg. A csatasorban. Pihenjenek békében.

De foglalkoznunk kell az élőkkel. Mi lesz azzal a számos magyar özvegyvel, magyar árvával, akiknek kenyéradóját megfojtotta a gyilkos bányalég? Mi lesz velük ebben a kietlen idegenben, ahol a szomszéd alig törődik a szomszédal

s ahol az ember csak addig ér valamit, amíg a használható és szükséges szer- szám értékét képviseli?

E nagy szerencsétlenséggel szemben, a kétségbeesett, nyomorral szembesített özvegyek és árvák látására hadd verjék most mellüket azok, akik eddig megakadályozták az Amerikai Magyar Szövetség kiépítését. Ha ez a szövetség kiépült volna, ha Amerika magyarsága egy táborban volna, most nem kellene kétségbeesnünk a legújabb bányarobbanás, élő áldozatainak sorsa felett.

Ha azonban a — fájdalom — még mindig gyenge alapokon álló Amerikai Magyar Szövetség nem teljesíthetné a kötelességét a Naomi bányában elhullottak hátramaradottjai iránt, *felhívom ezennel Magyarországot itteni külképviseletének figyelmét a Pennsylvaniai bányamunkások özvegyeire és árváira.*

Hengelmüller báró nagykövet és a konzulok ujabban — igaz örömmel — keresik az érintkezést a magyarokkal. Akarom hinni, hogy ez az érintkezés nemcsak az ünnepnapokra szól. Akarom hinni, hogy a magyarok iránt érzett rokonszenvüket a gyász, a nyomor, a kétségbeesés pillanatában fokozottabb mértékben fogják kifejezésre juttatni.

Hadd fordítsa Hengelmüller báró nagykövet a szemét a munka csatamezejére, ahol magyar asszonyok és magyar árvák, akiknek élete szomorú kérdőjelle lett, térdelnek elhullott kenyéradókkal eltorzult hullái felett. Hadd éreztesse velük, hogy ő nemcsak névleges, de tényleges képviselője és barátja az amerikai magyaroknak. Ha azokkal szemben Hengelmüller báró ur megteszi a kötelességteljesítést, ezt a kötelességteljesítést én a barátság megnyilatkozásának fogom tekinteni.

Singer Mihály.

MAGYAR BEVÁNDORLÓK.

Nem hoztak magukkal sem tyukot, sem kalácsot.

Az a nagy jótékonyági mozgalom, a melyet odahaza egy pár száz Amerikából visszavándorolt magyar érdeklődés létesített, siralmas parodiává fajult a tényre szemben, hogy addig, amíg odahaza ujjonganak afelől, hogy néhány száz magyar ember visszakerült Magyarországra, minden héten több ezer embert hoznak ide a hajók ugyan- csak Magyarországból.

A lefolyt héten is KÉTEZERHÁROMSZÁZHARMANCSZÁZTALAN magyarországi kivándorló szállott partra, köztük háromszázhatvanegy szinmagyar, 1248 tót, 276 sváb, 317 horvát és 134 oláh.

E számok elszomorítanak bennünket, mert mi ösztönt az óhajtuk, hogy valahára olybá változzanak odahaza a viszonyok, hogy ez a nagymérvű kivándorlás végre a mese országába tartoz- zék. De elszomorítanak bennünket azért is, mert világosan mutatják, hogy mily felületesen tárgyalják a kivándor- lási kérdést még a legkomolyabb buda- pesti lapok is. És elszomorítanak ben- nünket végül azért, mert azt látjuk, hogy a magyar társadalom szűzszá- rúsággal és jótékonyzélű hangversenyek- kel akarja Magyarországra visszazé- getni azokat, akiket a legdrágább szük- ség üzött ki Magyarországból.

I N N E N - O N N A N .

Írta: Dr. Hódinka Tivadar.

Aki a villammal száll perbe. Márky Sándor magyar mérnök, a pittsburgi magyar kolóniának egyik előkelő, rokonszenves alakja mesélte az alábbi józú történetét:

Egyik Uniontown (Pa.) környéki bányaplézen történt, hogy egy „green horn“ magyar bányász a vállán vitt vasruddal hozzátért a villamos áramot vezető sodronyhoz.

Az áram rettenetes erővel vágta föld- höz az atyafit. De hát nem azért ma- gyar a magyar, hogy bárki fiától meg- ijedjen. Nem tudta ugyan, hogy mi történt vele, de azt sejtette, hogy őt az az átkozott „drót“ tette így csuffá. Nosza, amint feltápaszkodott, szörnű dühvel támadt az ármányos drótnak s rudjával még egyszer rávágott.

Persze, hogy ismét földre került. Am, a mi magyarunk jó anyagból volt gyurva. Kutya baja sem történt. Azt azonban látta, hogy azzal a dróttal nem lehet tréfálni. Felnézett hát rá értelmetlen szemekkel s aztán nagy elke- seredésében ily szavakra fakadt:

— Mégis csak hunczut a német!

Amerikai magyar nőta. Leisenring Pa.-ban, a 3. számú bányaplézen hallottam, Ulman Imre házánál, ahol a jó gömöri és szabósi fink nagy nekibu- sultán dalolták, hogy:

Fehér galamb, jaj de messze utazol, Nem láttad-e a galambom valahol? Láttam biz én nevjorki dipónál, Hajójegyet váltott ki az ágéntnál.

Kapitány ur, jól vezesse a hajót, Nagy Brém felé vegye a irányítást! Ott várnak a kökényszemű leányok: — Isten hozott, régi amerikaiak!

A primitív, de nem minden poézis nélkül való strófákat, mint az amerikai magyar népköltészetnek egyik termé- két, örvendezve jegyeztem be jegyző- könyvembe. Örvendezve, mert biz' én mindeddig azt hittem, hogy itt Ameri- kában, a létért való küzdelem nehéz harczaiban, kihalt a magyar haza fiaiból a nótacsinálási kedv.

Pap és szerkesztő. New Jersey állam egy városkájában a zászlószentelési ün- nepély két főszónoka, egy magyar pap és magyar szerkesztő korán érkeztek a nagy Hallba.

— Nini, kicsit korán állítottunk be, — mondja a pap körülnézve a táto- gó, üres teremben.

— Üssük agyon az időt, — mondja a szerkesztő és a két főszónok arrafelé irányították lépteit, ahol a szívesítő- kel telt flaskók állottak még megbo- atatlan szép csatasorban.

A szerkesztő pendel, isznak. A más-odik rendelést is a szerkesztő akarja fizetni.

— Most rajtam a sor, — mondja a pap.

— Nem lehet, — szól a szerkesztő, — egy fél éves előfizetést kaptam, azt meg kell inni.

— Jó, — mondja a pap, — hanem aztán majd én jövök, mert nekem meg „kis temetés“ volt és annak az árát meg én hagyom itt.

És a flaskók csatasora megbomlott a kis temetés nehéz ütegei alatt. Egyen- kit kidőltek a sorból a sok jófélével telt üvegek.

A kis temetés elfogyott. A szerkesztő megrovóan rászólt a papra, aki már szintén vidám hangulatban volt:

— Te, én azt hiszem, te engem be- csaptál, neked nagy temetésed volt.

A pap szomorúan nézett a szerkesz- tőre:

— Csak „kicsi“ volt — szól és ittak tovább, mintha nagy lett volna.

A KIVÁNDORLÁS KÉRDÉSE.

FARKAS PÁL FEJTEGETÉSE A VISSZAVÁNDORLÁS RÓL.

Beszerezett hivatalos adatok alapján Farkas Pál dr. a következőkben foly- tatja fejtegetését a visszavándorlásról: „Somogy megyében igen sokan vándorolnak vissza. Csak Tótszentpálon egy hajó szállítványon 150 körül tért vissza. Sok pénzt küldenek haza. Ré- gi adósságokat fizetnek és birtokot vesznek.“ (Pusztaberényi uradalom.) „Még nálunk nem nagymérvű a ki- vándorlás. Az eddigieknek 90—95 szá- zaléka visszatér.“ (Szinyérváraljai re- formátus lelkész.)

„A kivándorlók közül senki sem megy ki azzal a szándékkal, hogy vég- képp ott maradjon. Ott künn azonban némelyek megöröködnék. Ezek a ki- vándorlóknak körülbelül 1½ százalé- kát képezik. A többiek három-öt év múlva visszatérnek. Az utolsó három évben a hazatérők száma mindig na- gyobb, mint a kivándorlóké.“ (Tisz- háti református lelkész.)

„Visszavándorolnak azok, kik pár év (2—3) után négy-öt ezer koronát gyű- jtöttek és ezek igen hasznavehető, mun- kás és józan életűek.“ (Czell-dömölki takarékpénztár.)

„Az Amerikába kivándoroltaknak körülbelül 80 százaléka jön haza Vesz- prém vármegye területén. Pénzt oly mennyiségben küldenek haza, hogy kü- lönléte adósságaikat kifizetik és még földbirtokot is vásárolnak.“ (Dr. B. K. Veszprémi ügyvéd.)

„A kivándoroltak legnagyobb része egy évet tölt külföldön és ezalatt külföld- belől kétezer koronát keres.“ (Kükül- lömegey alispánja.)

„Mivel a visszaérkezettek számának ellenőrzésére semminemű pontos adat nem áll rendelkezésemre, itt csak hoz- závetőleg jelezhetem, hogy évente 500—600 egyén tér vissza. De azt megle- hetős biztonsággal állíthatom, hogy a kivándorolt egyének a legkritikább eset-ekben maradnak künn két évnél hosz- szabb ideig.“ (Trencsén vármegye al- ispánja.)

„A lakosok azután, hogy egy kis pénzt szereznek, nagyrészt hazajönnek, kifizetik adósságaikat és földet vásá- rolnak.“ (Az O. M. G. E. hivatalos ki- adványa Temes vármegye gazdasági vi- szonyairól.)

Az ország legkülönbözőbb vidékeiről, a legellentétebb hivatások képviselői- től tehát ugyanaz a válasz érkezik. Hogy pedig ezek a válaszok nem ötle- szerűek, nem a véletlen sajátos talál- kozásai, azt még egy példával fogom bizonyítani. Ismétlem, hivatalos ada- tok nincsenek. De egy vármegye főis- pánja mégis megette azt a nagy szol- gálatot, hogy hivatalosan bekérte az összes fősolgabírák és polgármesterek jelentéseit e tárgyban. Amikor ezért Kemény Árpád bárónak, Alsó-Fehér vármegye főispánjának e helyen is kö- szönetet mondok, a következőket ve- szem ki a nekem elküldött aktákból.

„Valamennyien vissza fognak jönni, mert legnagyobb része csak ez év telén ment ki és idehaza mindannyian házzal bírnak.“ (Abrudbánya polgármeste- re.)

„Az Amerikába kivándoroltaknak nagy része csak rövid időre megy ki. Az eddig kimenteknek egyharmad része máris visszajött.“ (Gyulafehérvár pol- gármestere.)

„Egyéni tapasztalatom szerint, akik kimentek, mihelyt azt a pénzt, minek megszerzésére kivándoroltak, megszer- zik, nagyon kevés kivétellel, vissza fo- gnak térni.“ (Alvinczi fősolgabíró.)

„Általában a kivándorlás nem tekint- hető véglegesnek, mert mindannyian azzal a szándékkal mennek ki, hogy visszajönnek és sokan már vissza is jöt- tek.“ (Vizakna polgármestere.)

„Teljemet, hogy az Amerikába ki- vándoroltak bizonyos évek múltán mind

visszatérnek, az évenkénti visszatérés 50 százaléka tehető.“ (Nagyenyeri fősolgabíró.)

„Az Amerikába kivándoroltak közül 3—4 éven belül 30 százalék hazatér.“ (Balázsfalvi fősolgabíró.)

„Amerikában két évnél tovább alig él valaki.“ (Marosapári fősolgabíró.)

Folytathatnám. Közölhetnék még egyszer ennyi véleményt, még egyszer ennyi adatot. De ugy vélem, nincs rá- juk szükség. Az elmondottak világosan bizonyítják, hogy nem túlzó opti- mizmus, hanem a tényleges viszonyok ismerete vezeti azokat, akik azt írják, hogy a kivándorlóknak aránytalanul nagy része, legalább első ízben, vissza- tér hazájába.

Miért volt tehát egészen az utolsó hetekig oly általános az ellenkező véle- mény? Ha alispánok, fősolgabírák, lelkészek és ügyvédek oly tisztán lát- nak, mint ahogy ez a fenti nyilatkozat- tokból kitűnik, miért nem állapította meg senki sem meg azt a tényt, amely a kérdés további tárgyalásánál döntő fontosságú? Miért kellett a „Carpa- thia“ rokkantjaira várniuk, hogy a visszavándorlást komolyan vegyék? Hi- tünk szerint ez a homály három okra vezethető vissza. Az első a hamis mód- szer, melyet nálunk hasonló kérdések tanulmányozásánál alkalmaznak. A második a statisztikai hiánya. A har- madik a rosszul értelmezett hazafiság.

Különös sajátosságunk, hogy praktikus témákat nálunk mindig olyanokra biz- nak, akik elméleti alapon dolgoznak. Ha a kivándorlásról írunk, ügyében an- két tartanak, kedvű esetben egy gyönyörű elméletet hallunk, a kedvűt- len és gyakoribb esetben pedig egy esó- mó frázist. De senkinek sem jut eszé- be, hogy a sztrófoli főbíró, a lukói, a gerlai vagy liszkófalvi jegyző megké- rdezze. Szakembereink a statisztikai havi közlemények alapján indulnak el. Szakembereink Budapestén élnek és az országot nem ismerik. És ez az oka, hogy azt, amit minden községi bíró vi- lágosan lát, a miniszteriumokban és gazdasági testületekben gyakran nem tudják.

„A visszaérkezettek számának ellen- őrzésére semmi pontos adat nem áll ren- delkezésemre“ írta a trencsényi alispán. Ez a kijelentés abszolút igaz. A vissza- vándorlók zöme künn Amerikában tel- jes önállóságot tanult és esze ágában sincs, hogy utjában bármilyen gyám- kodást elfogadjon. Minden ellenőrzés nélkül szállnak hajóra és kilenczvenöt esetben száz közül, nem Fiuménak jön- nek vissza. Bréma, Hamburg, Rotter- dam, Antwerpen, Glasgow, Havre mind feleannyi idő alatt érhetők el, a hajódíj, a vasuti költséget is hozzászámítva, né- hány koronával kerül csak többé, hajó pedig ezen irányok felé tízszer anyá- indul, mint Fiuménak. A magyar ügy- nökök kész listákat küldenek ügyfelük- nek, melyekből amaz megtudhatja, hogy ugyanazon a napon, amelyen a „Pannonia“ Fiuméba indul, a „Grosser Kurfürst“ Bréma felé hagyja el a kikö- tőt és ezen az uton nyolcz nappal ha- marább otthon lehet és csak 2 dollár 45 centtel fizet többet.

Ötféle irányból sietnek haza az em- berek, csendben, feltűnés nélkül jönnek meg, nagyobb községben a jegyző csak hónapok múlva hallja esetleg, hogy Kovács János vagy Fekete Márton megér- kezett. Évek múltán megvan az át- kintés, de statisztikai adatokat az egye- sekről alig lehet vezetni.

Am pedig azok is, akik tisztán látták a fejlődést, nem akarták nyilvánossá- ra hozni tapasztalataikat. A posta tit- kolja az amerikai pénzküldeményeket, nehogy kivándorlásra csábítsanak. És sokan vannak, akik a hatvan krajczá- ros napszám érdekében titkolni akar-

THE DOLLAR SAVINGS & TRUST COMPANY MAGYAR OSZTÁLYA **YOUNGSTOWN, O.**
VAGYON: \$1,500,000. PÉNZT KÜLD az 4-hazába és a világ minden részébe gyorsan, olcsón és pontosan. PÉNZBETÉTEK után 4 százalékos kamatot fizet. ÜZLETVEZETŐ: Burger B. Lajos.

ják, hogy az emberek nagy többsége nem sántán és benn érkezik vissza Amerikából, hanem dollárokkal. Ezért hallgattak mostanáig és ezért törnek ki hangos ujjongásba, amikor a „Cunard Line“ néhány ezer pörüljárt kívándorlót államköltésen hazahoz.

A struccmadár-politika sohasem visz előre. Ha nem veszünk tudomásul azt, ami történik, nem tudjuk a további fejlődést sem irányítani. Pedig ez az irányítás éppen a visszajövőkkel szemben felelős. Mert a ki-vándorlás voltaképpen veszedelmes része akkor kezdődik, amikor a kívándorló már első ízben hazajött. Ez a veszedelem nemcsak a munkabérek emelése felé, hanem belevág a nemzet létérékeibe. Megpróbáljuk majd, hogy erre is rámutassunk.

(Folytatjuk.)

MAGYAR KANONOK.

Kubinyi Victor so. riveri plébános kitüntetésé.

McPaul trentoni püspök a következő okmányt küldte Kubinyi Victor so. riveri róm. kath. magyar plébánosnak: „This is to certify, that Victor von Kubinyi. Rector of the Church of St. Stephen Protomartyr. South River. N. J. which belongs to my Trenton Diocese, notified me he was a Knight of „Sacrae Domus Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani“ (Malta) and he also presented me his Bulla dated Rome April 27, 1905.

Taking Notice of Victor von Kubinyi's above Knightship of Saint John of Jerusalem (Malta). I hereby also declare to have no objection him to wear the title, rank, decoration, also dress, as stated for the Knights belonging to the Clergy. Nov. 30. James A. McPaul, Bishop of Trenton.

McPaul püspök tehát Kubinyi Victor plébános arat, mint a maltai lovagrend tagját méltóságban elismeri és ennek dokumentálására őt a lovagrendnek az egyház kötelekbe tartozó tagját megillető kanonoki jelvényekkel feldiszi. Kubinyi Victor ur tehát alapjában nem kapott új kitüntetést, de az a ténye a püspöknek, hogy a kanonoki

jelvények viselését engedélyezte, egyenlő értékkel bír, különösen itt Amerikában a kitüntetéssel, amelyet érdemek nélkül alig érhetett volna el.

FORAKER VÁGYAI.

Szeretne az Egyesült Államok elnöke lenni.

Foraker ur, aki Ohio államot képviseli az Egyesült Államok szenátusában, megkezdte a küzdelmet az elnökségért. Már régen fejébe vette, hogy lakója akar lenni a washingtoni Fehér Háznak s ha most ebbeli vágyának nyíltan ad kifejezést, ugy ezen, legalább Ohio államban, nem csodálkozik senki. Foraker szenátor ugyanis nyíltan elmentébe helyezte magát az általa képviselt Ohio államban Roosevelt elnökkel, akinek befolyását megdönteni igyekszik ott.

Foraker szenátor kijelentette, hogy 1909-ben lejárt terminusával nem fog többé visszatérni a szenátusba.

Az elnökjelöltek most mint a gombák nőnek ki a földből. Mindenki azt hiszi, hogy a beállott pénzváltás véget vetett Roosevelt népszerűségének. A jövő év arra fogja megtanítani őket, hogy csalódtak. Rooseveltnek csak akarnia kell, s akkor ő lesz újból az elnöke a köztársaságnak. A fontos kérdés persze az, vajjon fog-e akarni?

ELTÜNT SZÉLHÁMOS.

A new brunswicki szocialista szervezet panasza.

Lapunk előző számaiban óvást emeltünk Révész Imre ellen, aki soha el nem számolt előfizetéseket vett fel, azonfelül pedig mindenféle czimkékkel pénzeket vett fel az alatt a czim alatt, hogy erre a „Bevándorló“ hatalmazta fel, holott mi már meghatalmazásunkat megvontuk tőle. Erre vonatkozó óvásunkra most a következő levelet vettük: „Igen tisztelt uraim! A november hó 29-én megjelent „Bevándorló“-ban volt szerencsénk felhívásukat „Révész“re vonatkozólag olvasni.

Miután fentnevezett bennünket, illetve szervezetünk lapját, a „Népkar-

rat“-ot is hasonló módon károsította meg, érdekünk nekünk is, hogy a veszedelmes szélhámos megkerítessék, azonban sajnálattal vesszük észre, hogy személyleírása nem helyes. Mi ugyanis ismerjük őt közelebbről, miután körünkben hosszabb ideig tartózkodott s ezért egy a saját, mint az önk érdekében kérjük személyleírását következőképpen közölni: Alacsony termetű, sovány, körülbelül 5 láb 3 czzoll magas. 125—130 fontot nyom, fekete haja és bajusza van, elől, baloldalt két foga hiányzik. Állítása szerint odahaza jockey volt. Igen megnyerő modoru és behizelgően tud beszélni.

Remélem, hogy ezen változtatással kepesek lesznek a szélhámos minél előbb kézrekeríteni. Biztosítjuk önököt, ha mi hallunk valamit, ezt azonnal tudatni fogjuk önökkel és viszont kérjük, hogy bennünket is értesítsenek, ha esetleg kézrekerül.

Maradtunk tiszteltet A New Brunswicki Szocialista Munkásszervezet XXIII. osztálya

E. L.

Honfitársainkat arra kérjük, hogy ha a fentebb körülményesen leírt Révész valahol rajtaesipnék, szolgáltatásait át a rendőrségnek és tudassanak bennünket.

„A Bevándorló“ kiadóhivatala.

A KONGRESSZUS

Hatvanadik ülészkakát megkezdte.

Mint már mult számunkban jeleztük, hétfőn nyílt meg az Egyesült Államok kongresszusának hatvanadik ülészkaka, az utolsó ülészkak Roosevelt Tivadarnak elnöksége alatt.

Ha a vaskezü elnök megmarad abbéli kijelentésénél, hogy egy újabb jelölést el nem fogad, akkor ez utolsó ülészkakak kétségtelenül oly törvények megteremtéséről fog gondoskodni, amelyek eddig folytatott politikájának megerősítésére szolgálnak.

E törvények legfontosabbika az lesz, mely a valuta-kérdést rendezi, s melynek célja az, hogy az ország a jövőben ne sodortathassék pénzváltásba.

Hallomás szerint a védvám megerősítéséről is fognak gondoskodni, ne-

hogy az elnökválasztással járó küzdelmek és esélyek rázkódtatásokat idézzenek elő a kereskedelem és ipar terén.

KÖNYÖRÜLJÜNK.

Felhívás jótékony adakozására.

Ohio állambeli Martinsferryből hangzik felénk a segélykiáltás. Iván András és Regézi József honfitársaink intézik hozzánk VISZLAI MIHÁLY érdekében.

Viszlai Mihály még csak hónapok óta van az országban s máris áldozata a sorvasztó munkának. Nyomorékká lett a kezén, lábán. Eddig fivére tartotta őt. Néhány hét előtt ez is megtört. Minden támasz nélkül maradt. Munkára még sokáig képtelen lesz. Könyörüljünk meg rajta. Nyíljék meg számára a magyarok szive. Adjon mindenki annyit, amennyit tud. Minden centet nagy köszönettel fogunk fogadni és e helyütt nyilvánosan nyugtáznunk. Adjunk gyorsan, nehogy szenvedő honfitársunk nyomorultan elpusztuljon. Minden adományt így czimzendő: BEVÁNDORLO, 327 East 13 street, New York. A „Bevándorló“ szerkesztője két dollárral megnyitja a gyűjtést. Hadd jöjjenek a többiek. Nemesszívú olvasóink követni fognak bennünket.

Ujabb adakoztak: Iván András Martinsferry \$1, Csontos János Martinsferry \$1, Krehlik Mihály és Pásztor József Martinsferry 50—50 cent, Drótos József Martinsferry 1 dollár, Tizedes Józsefné Danbury 50 cent, Konyek Hermína Bostonban egy dollár.

CALÁDI BAJOK.

Némethy Károly válópera.

Némethy Károly honfitársunk 1887-ben esküdtött örök hűséget Hernád-Kákon feleségének, Erzsébetnek. Tízennyolc év előtt Némethy Amerikába jött és New Yorkban telepedett le, ahol mint műasztalos jól fizető munkára tett szert. Magával hozta fiát és leányát is, akiket jó nevelésben részesített s akik most már a saját lábukon járnak itt New Yorkban.

Némethy Erzsébet, az asszony, oda-

TÁRCZA.

ELVÁLT UTAK.

Irtá: K. Ewald.

Egy pillanatil pihentette ujjait a billentyűkön, lehajtotta fejét, és a sötét kályhasarokba bámult. Azután még egyszer halkán eljátszotta a dallamot és dudolta hozzá a szöveget. Egyszerre csak rányomta lábát a pedálra és értetlen akkordba csapott.

Majd esendesen felállt és lezárta a zongorát. Egy pillanatil elmélázva állott, rákönyököl a kályhaellenzöre, s tekintetét a lángokon pihentette, melyek a rostély mögött világlottak.

— Betty!

Ugy érezte, mintha térdei remegnének, mintha le kellene roskadnia. A kályhaellenzöbe kapaszkodott és a szoba belseje felé fordult, — arca halvány volt, mint a holdvilág fénye, amely a széles ablakon beszűrődött. Nem tudott szólni, a kályhaellenzöt nem tudta elereszteni, egy tagját se tudta mozditani... csak bámult azokra az okos, tiszta szemekbe, melyek a sűrű szemöldökök alól az övét keresték...

A férfi most hozzálépett, gyengéden feloldotta kezét és a szoba közepére vonta. A nő akarát nélkül követte, a székbe roskadt, melyet a férfi odatolt és nem tudta levenni róla tekintetét. Határozott lépésekkel, melyeket ő annyira ismert, a férfi fel-alá járt a szobában, kezét mélyen a zsebébe sülyesztve.

— Ugy-e, egy kicsit gyorsan jöttem. Csillapulj és szedd össze magadat. Én már okos leszek. Nem bírtam tovább, Betty. Félesztendő elég hosszú idő a kijózanodásra. Naponta órák hosszatt boldogtamt az utczákon egy pillantásodért. Így nem megy tovább. Tudod, hogy nem vagyok valami ideges természetű ember, de ez már nagyon megviselt. Végét kellett vetnem a dolognak, vagy így, vagy úgy. Azért jöttem ide...

A nő nem értett egy szót se abból, a mit a férfi mondott, de a hangja megnyugtatta, lecsillapította. Gépiesen hátrahajította fejét és behunyta szemét. Hallgatása a férfit nekibuzdította. Egyre tovább beszélt, mohón és megtörve. Kihúzta kezét a zsebéből, majd megint visszadugta és egyre a nőt nézte.

— Rám nézve ez... hisz el se képzelheted, mily helyzetben voltam! Annyit gondolkoztam a multról, mikor boldogok voltunk. Annyit arról a módról, ahogy egymástól elváltunk. Ha a házások örökös civódásból, gyűlöletből, féltékenységből mennek szét, azt meg lehet érteni. De hiszen köztünk alapjában olyan kevés az elnézivaló! Legegyen szent a béke, Betty!

A nő nem felelt; behunyt szemmel, összekulcsolt kézzel némán ült a helyén. A férfi hozzálépett és föléje hajolt. — Beteg vagy? — kérdezte halkán. — Megjédteled tőlem? — A nő lassan felemelte fejét és kinyitotta szemét. Aztán felállt és az ajtó felé tartott. — Betty!

A nő megfordult és rátekinített. — Csak azt akarom megkérdezni... hogy jutottál be? — Zongorázta, azért nem hallottal csemetémet. Rávettem Zsófit, hogy ereszzen be. Megálltam a folyosón, hallottam, hogy énekelte és nagy csendben kinyitottam az ajtót. Oh, Betty, az a régi dal, melyet boldogságunk idején annyiszor énekelte!... A szívem elérékenyült, mikor hallottam és azt sugta nekem...

— Semmit se sugott, — törte meg a nő összeráncolt homlokkal, — Bizalmamba akarod magadat belopni, mint ahogy a szobámba belopódkoztál. — Az Isten szerelmére, Betty!

A nő az ajtóhoz ment és egy rántásra kinyitotta. — Zsófi! Hol bujkál? Gyujtson világot és menjen a szobájába.

Sokáig tartott, míg Zsófi a gyujtót a zsebéből előkereste. Majd egy székre állott, hogy a függőlámpát lehuzza, akkor meg a bél nem égett s egyik gyujtót a másik után gyujtotta, amíg végre meggyuladt. Kezei reszkettek, amint a függőnyt húzta, majd kötényt a szemére húzta és kisetett.

— Maradhatok? — Már ugy is itt vagy. — De csak fogd rövidre.

A nő az asztal mellé tilt s valami munkát vett ki a varrókosarából. — Nincs szavad hozzám? — kérdezte a férfi lág hangon, miközben szorosan a nő mellé ült.

— Csak azt várom, mit akarsz mondani. A férfi ujjával dobolt az asztalon s

egyik lábát a másikra emelte. Ajkai remegtek. Olyan mozdulatot tett, mint-ha fel akarna ugrani, de legyőzte magát és nyugodtan ülve maradt.

— Igen... mindenesetre akarok valamit mondani. Ha két évig házas valaki s azután elvál, kötelessége, hogy mondanivalója legyen, ha évek vagy hónapok mulva találkoznak.

— Nem kötelessége... — Pedig az, — nem hiszed? — A jka gunyos mosolyra húzódtott, mikor a női kézimunkájára tekintett.

— A szegény gyermekéké lesz, ugy-e? Bólintott.

— Van kutyád is? — Volt egy kutyám, — válaszolt a nő nyugodtan. — De elveszett. Sajnáltam — nagyon sajnáltam. Szerettem.

— Tremészetesen minden vasárnap egyhárszóra a templomba megy? — Nem, — sajnósan néz. Megölted a hitemet.

— Hisz az visszatér! — kiáltott a férfi és felugrott. — Visszatér, légy egész nyugodt... A többihez illeszkedik... Eh, hogy lehettem oly balga, hogy egy pillanatra is hinni tudtam.

A nő ölébe ejtette a munkát, keresztbefonta karját és maga elé nézett. — Nem értem, hogy te már nem hiszel. Én nem adtam rá okot, hogy valamikor higyj. Én eltűntem a te életedben akkor, mikor oda beléptem... akaratom nem volt, elernyedtem... ragadt magával az ár. Azóta nem keresztettem az utadat.

— Nem volt akaratod? Elernyedte? — Igen. Nem tudtam, mit csináljak, amikor férjhez mentem.

— Ki kényszerített rá? És végtére is szerettelek! — A férfi ismét leült s hangja lág, szívelves volt, mint azelőtt.

— Emlékszel arra a napra, mikor utólszor láttuk egymást a bíró előtt? Mily nyugodtak voltunk mind a ketten. Emlékszel rá, hogy egy ur még azt kérdezte, hol vagyon én? Nem tudta felfogni, hogy az az ember, aki melletted ült, és akivel beszéltél, az legyen az, akitől te elválni akartál. Meg aztán a továbbiak... barátok maradtunk... ha bizonyos idő eltelt, viszontláttuk egymást. Tulajdonképpen békeséges, szép nap volt az.

— Ez igaz, — válaszolt a nő s hangja kissé reszketett.

— Hisz te se felejtetted el? — Azt a napot? — Nem. Azóta nines nyugtom. Én is olyan szépen láttam mindent, ahogy mondd. Olyan tisztán és világosan állt előttem a jövő... magányosan, szomorúan, de tisztán és nem reménytelenül.

— Betty. — Csak azt akarom mondani, éppen-séggel nem tudtam, mit csináljak. Csak midőn hazajöttem ide, akkor fogtam fel, mi történt. Csak akkor láttam a valóságot... a vigasztalan, sivár valóságot. Akkor tudtam csak meg, hogy engem az utczára dobtak.

— És te az életedet ölebek, szegények és nyomorultak között akarod eltölteni? — Nem értem gunyolódásodat. Te engem eltasztottál magadtól. Nem lehettem a feleséged. Vagy talán olyan helyet töltsek be, melyre éppen nem vagyok képes?

— Tehát azt hiszed, hogy az igazságtalanság teljesen és kizárólag az én részemről történt? — Ezt persze nem tudom. Lehet — de ez mégis csak az egyik. Most arra kellett törekednem, hogy megtaláljam önmagamot, amilyen voltam, mielőtt még életembe beleszóltál volna. Most már nem voltam kiegészítő részed. Önállóan kellett lennem, aki a saját lábán jár. Mindent, amit elnyomtál bennem, vagy amit kiöltél belőlem, össze kellett gyűjtenem. A cserepeket egymáshoz raktam, ahogy lehetett. Néhol jól ment, néhol csak valamennyire. A munka még most is folytatódik, de mindennap közelebb jutok a célhoz.

A férfi felkelt és a nő elé állt. Am ez kikerülte tekintetét. Hosszasan járt fel s alá s ezenközben így szólt: — Persze, ezt én meg nem itélhetem. Azért jöttem, hogy megkérdezzek: a multat elfelejtetted-e. Otthonom üres... a munkám kinez, gyötör, én... mi... nem tartozunk ahhoz az osztályhoz, mely napról-napra szerelmet cserél. Megtettem, amit tehettem, hogy elfelejtsek. És egész tisztán láttam, hogy egy új szerelem volna az egyedüli mentőhorgonyom. Megtettem, ami erőmtől telt... kerestem... reméltem... képzeltem ezt, azt... Nem használt semmi. Mindenütt utamba álltál. Te vagy, te leszel a feleséged... dacára mindennek, ami történni fog, nem vá-

haza maradt Hernád-Kákon és élte a világát. Közben kijöttek hazulról Gábor Jenő és Szathmáry József, akik arról értesítették Némethyt, hogy a felesége a távollétében két gyermeket is szült, akik közben azonban meg is hal-tak.

Miután Némethy ez állítások valódiságáról meggyőződést szerzett magának, Hunfalvy Hugó magyar ügyvéd által megindította felesége ellen a válópört. Szerdán került a felsőbíróságnál Newburger bíró előtt tárgyalásra a per. A bíró Hunfalvy ügyvéd előadása, Némethy és tanúinak meghallgatása után kimondta a választ s az erről szóló határozatot legközelebb írásban fogja kiadni.

CSATLAKOZZUNK AZ AMERIKAI MAGYAR SZÖVETSÉGHEZ. Minden amerikai magyarnak erkölcsi kötelessége, hogy az Amerikai Magyar Szövetséghez csatlakozzék. Felvilágosítással szolgál a titkári hivatal. 515 Superior Building, Cleveland, Ohio. Minden pénz a pénztárnokhoz küldendő, akinek czime: George M. Kováchy care of Woodland Ave., Savings & Trust Co., Cleveland, Ohio.

SOUTH BETHLEHEMEN

„A Bevándorló“ egyes számának ára 3 cent. A UNITED FURNITURE STORES CO. 522—524 East 3-ik utcaiz üzletében kapható.

SZÉPÍTŐKURÁK

HÁZI HASZNÁLATRA.

BŐRSZÉPÍTŐ KURA a normális, ép. tiszt. arczbőr szépségének ápolására és megőrzésére; száraz, sörörös, durva, hámló, feszülő, viszkető, hervadó bőrré; ránczok és libabőr ellen. BŐRGYÓGÍTÓ KURA fényes, zsíros, pórusos, atkás (mitesszerek), pattanásos (vimmerris), cress, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, fagyási foltok és izzadás ellen. BŐRTISZTÍTÓ KURA elárgult, lebarant, napisütött arcok fehéritésére; szepöl és májfoltt ellen. 1435 HAMLASZTÓ KURA leneseftoltok, tág pórusok, pattanásnyomok, pattanásos (rossza), bőrkeményedés, borv-rág, himlőhely és sebhely ellen. 1435 Minden egyes készlet ÁRA 3 DOLLAR. Készíti és elárusítja személyesen, vagy posta útján PARTOS PATIKÁJÁBAN 180—2-ik Avenue 10-ik utca sarkán NEW YORK.

lok meg töled. Visszajössze hozzám? — Nem.

A férfi leült, kezét összekulcsolta a térdén és szomorúan nézett maga elé. — Ugy, ugy... Elhatározást kértem és megadta. De meg nem foghatom...

— Bizonyára tévedsz. Én jól vagyok, sokkal jobban, mint azelőtt. Békességben élek önmagammal. Az örökös aggodalom, hogy nem leszek-e hozzád igazságtalan, az örökös reménytelen küzdelem, hogy valamid legyek... egészen tökretezt. Most boldog vagyok... annyira boldog, amennyire egy darabokra tört ember boldog lehet.

— Ez szép töled! — A nő munkáját ismét kezébe vette, a férfi komoran tekintett maga elé. Egyik se szólt.

— Ugy, ugy... akkor elmegyek. — Nem játszod el azt a régi dalt? Hiszen ugy válnak el, mint jóbarátok. Nem-de?

A nő intett s a zongorához lépett. Elkezdett játszani s lelke messzeszállt a hangjaival. A férfi kezdetben tüzes szemmel nézett rá, majd lehorgaszította fejét és behunyta szemét.

A nő nem vett észre semmit, nem figyelt semmire, csak játszott. A hangok beleringatták a multba, a boldog és gyötrelmes multba...

Erős elhatározásában megtántorodott... oly szivesen tágitott volna. Tekintete elfátyolosodott. Akkord közben abbahagyta a zenét és könyekben tört ki.

Ha most jönne, ha most átölelné karjaival... ha még egyszer gyengéd, szerelmes szavakat sugna fülebe!

Felemelte fejét és felkelt. A szoba üres volt. Zavartan kapott homlokához. — Alom volt az egész?... Talán egyáltalán itt se volt? Ott ült... azon a széken és kérte, hogy térjen vissza hozzá...

A falakhoz támaszkodva, mintha félne, hogy elesik, az ajtóhoz támolygott. — Zsófi! — Hol...? — A nagyságos ur épp most ment el. Ugy elrohant mellettem, még jónapot se mondott.

Üres, kifejezéstelen arccal bámult a leányra. — Elrohant melletted... — ismételt el álomszerűen. — Igen... de nagyságos asszony... nagyságos asszony...!

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

PAPOK BOTRÁNYA. Feltárat bennünket, hogy a magyarságnak kell pírnia ama botránnyokért, amiket Istennek szolgái idéznek elő itt Amerikában s amelyek oly szégyenletes módon irányítják reánk Amerika népének figyelmét.

Olvásóinknak van tudomásuk arról az ádáz testvérharcokról, mely most már évek óta ellenségeink nem csekély örömeire a csatlakozott és nem csatlakozott magyar református papok között dúl. Ez a harc, mint ezt a múlt héten megírtuk, New Jersey állambeli New Brunswickon csattanós módon jutott kifejezésre legutóbb. Nánássy ref. lelkész neje tudvalevőleg az utcán megröghanta *Hamborsky Pál* new brunswicki ref. lelkészét és az utcai csöcselék lelki örömeire megkutyakorbácsolta őt. A közelben meg egy csomó pap gyönyörűséget talált annak a — hála Istennek — ritka látványosságnak végigszemlélésében, amint egy papnak a neje elver egy papot.

Hamborsky lelkész kijelentette ugyan, hogy egy asszony által rajta ejtett sérelmént elégtételt szerezni nem fog. Mindazonáltal a bíróság elé vitte a magyarok ez undorító családi szennyését, amennyiben *Borsos* utazó misztionáriust, akit a botránny értelmi szerzőjének mond, hirtel utján elkövetett rágalmozás címén elfogatta. *Borsos* lelkész tényleg elfogták, de kezeség mellett szabadon bocsátották.

Erre azután fogta magát *Borsos* lelkész és ugyancsak hirtel utján elkövetett rágalmozás miatt elcsukatta *Hamborskyt*. Ez utóbbit is kezeség alá állította a bíróság.

Borsos azzal vádolja *Hamborskyt*, hogy ez róla a lapjában azt állította, hogy elárulta a vallását, hogy inkább halál, semmint lelkész, hogy nem vallásos dolgaival, hanem politikával foglalkozik, hogy a presbiteriánus egyházat gyalázza s hogy itt mint a magyar kormány kiküldött és ezáltal megfizetett kémé működik, akinek az a kötelessége, hogy az amerikai intézményekkel ellentétben álló politikai munkát végezzen itt.

Előttünk fekszik két new brunswicki angol lap, amelyek hosszában és széltében tárgyalják ezt a reánk nézve oly kínos ügyet, mely még a hó folyamán fog az esküdtek elé kerülni.

A magyarság becsülete érdekében megköveteljük a szóban forgó két paptól, akik híveiknek tanítására és vezetésére, nem pedig becsületük csorbítására tettek fogadalmat, hogy mindketten vonják vissza haladéktalanul botránnyereiket.

POUGHKEEPSIE MAGYARJAI. Megírtuk annak idején, hogy egy *Lautner József* nevű magyar minő zavarokat okozott a Poughkeepsie és környékbeli első magyar társalgó és betegsegélyező egyletnek. Amikor öt díjainak le nem fizetése folytán az egyletből kizárták, ravasz fondorlattal magához kerítette az egylet bankkönyvét s azt visszaadni vonakodott. Az egyletnek perelni kellett s a megajított tárgyaláson, amelyen lapunk szerkesztője képviselte az egyletet, a bíró akképp határozott, hogy az egylet fogadja vissza kebelébe *Lautnert*, hivjon egybe december elsején tisztújító gyűlést s akkor a bankkönyv annak fog átadatni, akit együlösen az egylet ebből a végből megválaszt. A gyűlést, melyre *Lautner* is meghívták s melyre a végleges béke létesítése érdekében *Singer Mihály* is kiemelt érdeklődést mutatott, de *Lautner*, aki mindig rosszban tőri a fejét, nem jelent meg. Természetes, hogy díjait sem fizette le, s így újból kizár-

ták az egyletből, illetve a régebben megajított kizárást érvényben levőnek mondták ki. Erre azután megválasztották az új tisztviselőket, még pedig elnöknek nagy lelkesedéssel és egyhangulag a régi elnököt, *Juhász Istvánt*. Alelnök lett *Alge Gyula*, pénztáros *Czapp István*, jegyző *Imre Lajos*, levelező titkár *Juhász József*, ellenőrök *Szidor István* és *Tóczyk Ferencz*, beteglátogatók *Juhász László* és *Lukács Borbála*, ajtóőr *Juhász László*. A régi tisztviselők lemondása után *Czapp Gábor* vezette a gyűlést tapintatos ügyességgel.

SERLY-LEÁNYOK S A HALÁLRÁITÉLT SZALAY. Szalay, Vargyas Verona gyilkosát tudvalevőleg halála ítélték s most, 13-án fogják rajta az Ohio állambeli columbusi börtönben az itélet végrehajtani. Halála előtt azonban még magyar táncban gyönyörködhetett a halálraítélt magyar ember. A hálaadás napján ugyanis a columbusi börtönben a fegyverek számára tartott előadást egy new yorki angol színtársulat. Ehhez a színtársulathoz van szerződötve *Serly Lajos* magyar zeneszerzőnek két leánya: *Iren* és *Etel*, akik az apjuk által számukra megzenésített magyar toborzó tánczóják. Tánczolták a columbusi börtön színpadán is s a magyar táncra ellágyult a halálraítélt magyar ember szíve. Szalay hangosan felzokogott, talán először, amióta elfogták és talán utolsószer.

ZERKOWITZ HAZAÜTÁZIK. *Zerkowitz Emil* honfitársunk, a m. kir. kereskedelmi muzeum new yorki levelezője, *Szterényi* keresk. ügyi államtitkár kábeltávírat utján történt meghívása folytán több heti tartózkodásra Magyarországra utazott. Örömmel említtük fel ezúttal, hogy *Zerkowitz* ur a Magyarországi közjogi helyzete felől fenforogó téves felfogások helyreigazítására körül többlet tett itt Amerikában, mint bárki más. Nemesak az angol sajtónak szolgált e tekintetben felvilágosító adatokkal, de eljárt a hatóságoknál is s így különösen a new yorki iskolákban keresztülítve, hogy a Magyarországból idezakadt gyermekek nem fognak többé mint osztrákok bejegyeztetni. Kívánjuk, hogy *Zerkowitz* ur, aki Magyarországon időző családját is visszahozza magával New Yorkba, a legjobb egészségben térjen vissza közömbé.

RIGÓT KIFÜTYÖLTÉK. *Rigó János*, aki azt hitte, hogy Chimay hercegnője révén itt Amerikában is a közfoglalom tárgya lesz, nemesak hogy csalódott ebbeli reményében, de éppen az ellenkezőjét tapasztalta. A minap is a new yorki Café Martinban, ahol állítólag néhány barátja unszolására vette kezébe a hegedűt, egyszerűen lepiszszegték, a muzikusok pedig belerikácsolták a játékába. *Rigó* mint zenész eljátszotta kis játékeit itt Amerikában.

EGY LEVÉL TORONTÓBÓL. Olvasóink tudják, hogy nem szoktunk a bennünket dicséző levelekkel elidecskedni. Ez egyszer azonban a canadai North Torontóból *Janowsky Lászlóné* urnőtől oly kedves levelet kaptunk, hogy vétek volna annak tartalmát elhallgatni. A levél így szól: *Igen tisztelt uram!* Örömmel lépünk a férjemmel együtt az ön előfizetői közé. Teljes egy esztendője, hogy keresünk egy kedvünkre való lapot. Már egy ízben kértem is önököt, hogy mintalapot, de nem kaptam. A new yorki és a clevelandi lapok küldtek. De mi úgy jártunk ama lapokkal, mint a templomkeresséssel. Felkerestük minden vasárnap az oly templomot, amelyen keresztet láttunk, csak midőn bent voltunk, vettük észre, hogy nem

katholikus templomban vagyunk, hogy nem a mi vallásunk az, amit itt hirdetnek. Csak sokáig jutottam az önök címéhez, no de most már lesz legalább jó lapunk. Szívélyes üdvözlettel *Janowsky Lászlóné*.

REFORMÁTUSOK BÁLJA COLUMBUSBAN. November hó 27-én tartotta a columbusi *Magyar Ref. B. S. E.* alakulása óta harmadik bálját; mindhárom egy erkölcsi, mint anyagi tekintetben kitűnően sikerült. Méltó dícséret illeti az itteni erdélyrési magyarországi honfitársainkat. Az utóbbi bál sikere a rossz munkaviszonyok dacára is fényesnek mondható. A *McCan* nagy Halljában — mely e célra átalakítva és díszítve volt — 200 férfi és nő mulatott virradtig. Murray cityből, Congoból és Hockingból eljöttek a szórakozni-vágyók és nem bánták meg, mert máris sürgetik a farsangi nagy bált, mely még fényesebb s a beszerzendő remek egyleti zászló alapja javára lesz rendezve. — Az egylet szesz ital nem árusított, mégis nagyon szép jövedelemmel gyarapodott az egyleti pénztár.

A ST. LOUISI MUNKÁS BETEGSEGÉLYZŐ ÉS ÖNKÉPZŐ SZERVEZET MŰKEDVELŐ OSZTÁLYA 1907. ÉVI NOVEMBER HÓ 27-ÉN A GERMAN MILITARY HALLBAN MŰKEDVELŐ SZINELŐADÁSSAL EGYBEKÖTÖTT TÁNCZVIGALMAT RENDELT. Színe került a szervezet elnöke, *LABANICS MIKLÓS* urnak énekes vigjátéka: *Piri, Pástorleány* — *A falu szépe*. Igen kedves, az eredeti magyar népeletről merített egyfelvonásos énekes vigjáték igen ügyes kompozíció, csupán az a kár, hogy a darab rövidségé miatt a szerző a jellemek kidomborítását elhagyta. Mindazonáltal a darab rendkívül szép sikert aratott, ami a buzgó rendezőnek: *NÉMETH FERENCZ* urnak a főérdeme. A szereplők közt *KOZMA ISTVÁN* ur igen ügyesen játszotta *Matyi*, gulyászamadó szerepét. *LABANICS MIKLÓSNÉ* ur hölgy *Piri*, libapásztor szerepében kedves énekével, ügyes alakításával és játékaival egészen elragadta a közönséget. Nem kevesebb sikert aratott *KUNDL JÓZSEFNÉ* ur hölgy *Zsuzsi* szerepében. *KOVÁCS REZSŐ* ur a korszerűs szerepében egy alakításával, mint játékaival nem egyszer kaczagatta meg a jókedvű közönséget. Dícséretet érdemelnek: *Jéger Miklósné*, *Németh Ferencz* nérnök, *Kundl Jolánka* kisasszony, *Horváth Károly*, *Kozma János*, *Labanics Miklós* és *Nagy Mihály* urak, kik valamennyien megérdemelték a közönség tapsát. Színelőadás után fényes táncmulatság következett, melyen több mint hatvan pár járta magyar tüllel a csárdást és a többi tánczokat egész hajnalig. Fjétkori színet alkalmával *RICHTER KÁROLY* zongoramester ur játszott régi kurucz- és hallgató nótákat, s játékaival annyira elragadta a közönséget, hogy mindenki egészen felkelésülve énekelte az utolsó nótát: „*Kossuth Lajos azt üzenté... Szivből gratulálunk az egylet és gyönyörű működéséhez a vezető férfiaknak, s kívánjuk, hogy egyetértésben működjék továbbra is.*”

SZINELŐADÁS SO. SHARONBAN. A so. sharoni magyar ref. egyház kebelében alakult ifjúsági egylet november hó 27-én tartotta könyvtáralapja javára hangversenyyel és színelőadással egybekötött tánczestélyét a szufolásg meglett *Lewis-féle* teremben. Ez az ifj. egylet 3 évvel ezelőtt alakult; 2 évvel ezelőtt egy 500 kötetből álló nyilvános könyvtárt alapított; fennállása óta több nemzeti ünepegyet, 5 hangversenyt, 3 teastélyt és 2 színelőadást rendezett; 14 tagból álló egyházi énekkara van, szóval a mi ifjúságunk a multban is megmutatta, hogy

minden szép és nemes iránt lelkesedő. Öröm volt látni ifjainkat, amint fekete ruhájukban, fehérkeztüsen forgolódtak, rendezvénnyel mindent szeretettel es udvariassággal.

Az estély lefolyásáról a következőkben számolunk be:

Elnöki megnyitót az ifjak vezére, *Samu György* mondott, összetartásra s egymás iránti atyafiságos szeretetre buzdítván a megjelenteket. *Horváth Gyula* közismert honfitársunk gyönyörű hegedűjátékával, *mrs. N. Kester* pedig művészi énekével gyönyörködtette a hallgatóságot. Ez utóbbit *tdő Schodle Gy. A. ref. lelkész* ur kísérte zongorán.

Ez alkalommal színe került *Ábrányi Emil* „*Végrehajtó*” című egyfelvonásos vigjátéka. A végrehajtót *Badó Bertalan* egyleti tag játszotta s játéka megáltszott, hogy alapos készütséggel lépett a porondra. *Birike* szerepében *Csörnyei Rózsa* k. a., özv. *Majorné* szerepében *Szigeti Mariska* k. a., *Náni* szerepében pedig *Papp Gizike* k. a. remekelt. Tiszta, csengő hangjuk, bájos megjelenésük bámulatba ejtette a nézőközönséget. *Fehérváry* ügyvédet *Kórány János* ur, *Szaday* filozofust *Kónya István* ur, *Koppants* irnokot *Gecezey Kálmán* ur adta; kiki szabatosan, ügyesen, sugó nélkül. A szereplő leánykák gyönyörű csokrokkal lepték meg ifjaink. A színelőadás után kiválóan kiráradtig cigányzenésző mellett tánczoltak.

Az első csárdást kb. 60 pár járta. Fáradságtalan buzgalmaért köszönetet mondunk *Samu György* vezérnek. Az estély sikerének biztosításában méltó helyet foglaltak el *Csörnyei Ferencz* egyházi főgondnok, *Papp Mihály*, *Somogyi József*, *Berke János*, *Németh Zsigmond*, *Máté József*, *Máté János*, *Jankovics B.* és *Buttels N.* urak, kik *Csörnyei Ferencz* asszonnyal szívesen segítették ifjainkat igyekeztükben. *Youngstownból* is többen voltak jelen; így *Hámory Margitka* k. a., *Hankó M. Gyula* ref. lelkész ur családjával, *Lutherán György* youngstowni egyházgondnok stb. Örömmel tapasztaljuk, hogy a hit, munka és hazaszeretet hűségében megmésesedett ref. és r. kath. ifjaink akként élvezik az élet örömeit, hogy azok tiszta erkölceseknek nem ártnak, de sőt kedélyüket nemesítik s ifjúságukat boldoggá teszik.

GÓLYAJÁRÁS. Az egyik ház, a melyre a nevezetes madár leszállt, *Pittsburghban* van, 1415 Fifth Ave. alatt. Ugyanott, ahol a *Veszprémmegye* pusztamiséi *Lengyel Sándor*, „*A Bevándorló*”-nak egyik derék, szorgalmas, törekvő megbízottja lakik. Neje, a *Szatmármegye* nyírhodási *Botos Ilona* asszony egy szép, erős, egészséges fiúcskával ajándékozta meg. A kis „*boy*”-t az elmúlt vasárnap *Kalassay Sándor*, a pittsburgi ev. ref. egyház lelkésze keresztelte meg *József* névre. Keresztülöként szerepeltek dr. *Hódinka Tivadar* és *Botos Juliska* k. a., valamint *Tomay György* és neje, *Halász Emma* asszony. — Amásik gólylátogatta ház *Iselin Pa.*-ban van. Ugyanott, ahol *Kicsiny Péter*, *Nógrádmegye* pálfalvi illetőségű honfitársunk lakik. Neje, az ugyancsak *Nógrádmegye* pálfalvi *Kláb* Jolán asszony őt is egy szép, erős, egészséges fiúcskával ajándékozta meg. A fiúcska a keresetségekben *Béla* nevet kapott. Keresztülöként *Szlovenszky Mihály* és neje szerepeltek. — A harmadik gólylátogatta ház a *leisenringi* (Pa.) 3. számú bányaplézen van. Ugyanott, ahol a k. h. hosszuréti (Gömörmegye) *Ulman Imre* lakik. Őt pedig neje, az ugyancsak k. h. hosszuréti *Borsodi Mária* asszony egy szép leánykával ajándékozta meg, aki a keresetségekben *Emma* nevet kapott. Keresztülök voltak: *Klárk Imre* és neje.

ANDRÁS-ESTE. *Odor András* duquesnei (Pa.) derék honfitársunkat szabolcsmegyei ismerősei és barátai kedves meglepetésben részesítették. Köszönteni jöttek szombaton este nevenapj alkalmából és elhozták legjobb kívánságaikat. *Odor András* magyarors vendégszeretettel fogadta látogatóit, a kik vidám mulatozás közben a késő éjjeli órákig ürítették a poharat az ünnepeket egészségre. A névestélyen, a melynek programmjából természetesen nem hiányoztak a jobbnál-jobb szabolcsi nóták sem, jelen voltak: *Cs. Tóth János*, a *Duquesnei I. Magyar Ref. Egylet* érdemes elnöke, *Toboz Béni*, *Jablonykay András*, *Revák Ferencz*, *Revák József*, *Kocsinko Ferencz*, *Kocsinko János*, *Fodor József*, *Varga János*, *Doszpoly Lajos*, *Teremi Imre*, *Kondás József*, *Sisák János* és mások. Tudósító: *Hódinka Jenő*.

SOUTH BENDI HIREK.

AMERIKAI ÖNKÉNTES HALÁLA. A 27 éves ifj. *Kertész Pál* a mult szerdán halt meg tüdővészben szülőinek 706 Kendall street alatti lakásán. Betegségét, mely halálát okozta, két év előtt szerezte mint önkéntes katona a *Fülöp-szigeteken*. Elvitték *Texas* államba, miután azonban javulást nem értett, hazajött szülőihez *South Bend*-be — meghalni. Halálát *South Bend* fiúvere és két nővere gyászolják. Temetése mult pénteken ment vége a *South Bend* római kath. templomból, ahol a *Cedar Grove-i* temetőbe kísérték őt. Pihenjen békében.

HALÁLOZÁS. A minap halt meg szívbajban a 35 éves *Nyerges Anna*. Hosszabb ideig kezelték őt a kórházban, ahol azonban nem bírtak segíteni a baján. Visszavittette magát *South Walnut* streeti lakására, ahol azután rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Legyen neki könnyű a föld.

CSINOS, szőke fiatal ember, aki itt bányász, otthon földművelő, s akinek itt 500 dollár megtakarított pénze, otthon 4000 forintot érő vagyona van, nőülni óhaj. Pályázhatnak 17—20 év körüli csinos, tisztességes, keresztény, magyar leányok. Hozomány nem szükséges. Fényképpel ellátott ajánlatok „*Szabolcs*”-i fiú” jellegű alatt 92 B. *Leisenring I.* Pa. küldendők.

Hunga-Win-Gro

A LEGKEDVESEBB KARÁCSONYI AJÁNDÉK AZ Ó-HAZABÓL.
Az általunk direkt importált legkiválóbb magyar borok, pezsgőborok, szőlővium, cognac és likőrök különféle fajából összeállított 12 eredeti üveget tartalmazó HUNGAWINGRO borosládák választék szerint \$7.50, \$10.50, 12.50, \$15, \$18 és \$20 árában megrendelhetők nálunk. — Részletes prospectust szívesen küldünk.
AMERICAN AGENCY FOR THE ASSOCIATED WINE-GROWERS AND EXPORTERS OF HUNGARY.
LEOPOLD MOLNÁR, Pres.
41 Park Row, NEW YORK, City.

NEMZETI KÁVEHÁZ

282 East, Houston str., New York.
Tulajdonos: **LEVKOVITS S.**
— Magyar konyha. —
A BORTERMELÉK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK BORAI ÉS PÁLINKÁI.
Jutányos árak. Pontos kiszolgálás.

UJDONSÁG!

MOST VEGYENEK!
ELŐRE CSAK 2 DOLLÁRT FIZET.

FIGYELEM!
Karácsonyi ajándékkal akarja meglepni barátait, rokonait? Ne forduljon máshoz! Irjon nekünk! Mi olcsó pénzen küldünk 200 darab remek kivitelű ajándéktárgyat, melylyel szeretteit karácsonykor megajándékozhatja. K ü l d j ö n K É T D O L L Á R előleget!

SOHA AZ ÉLETBEN NEM VÁSÁROLHATNAK ILY OLCSONI!

UJDONSÁG!

MOST VEGYENEK!
200 KÜLÖNBÖZŐ SZÉP AJÁNDÉK 7 DOLLÁRÉRT. - ELŐRE CSAK 2 DOLLÁRT FIZET.

FIGYELEM!
Küldjön levelében a rendelésné K É T D O L L Á R T ajánlott levelében, vagy money orderen. Azután mindent címre küldve megkap. A másikk 5 T dollárt csak akkor fizeti, ha megkapta és megvan elégedve. Aki nincs megelégedve, visszakapja pénzét.

SOHA AZ ÉLETBEN NEM VÁSÁROLHATNAK ILY OLCSONI!

Egy szép, jótállás melletti kitűnő óra, egy szép revolver, egy bélyegző 175 betűvel, egy szép gyűrű drágakövel, egy gyémánt nyakkendő, egy arany (plated) óralánc egy lóóval, egy pár nagyon csinos kézlógomb drágakövel, egy zsebkész, egy olló, egy el-törhetlen fésű bőrtáskával, egy ruhakéfe, egy hajkéfe, egy női nyakék gyémántokkal és gyöngyökkel, egy

medalion gyémánttal arany lánczonn, egy gyufatartó, egy harmonika, egy zsebtűkór tartóval, egy szagos szappan, egy nagy skatulya bajuszpedrő, két üveg ot-
kolon, egy kitűnő aczéborotva, mely egyedül 3 dollárt ér, egy pamaes, egy borotvaszappan, egy zsebkönyv, egy *tajtékpipa*, gomblyuk-virágok, egy patent lunch-box ennivalót vinni munkába, három szép értékű tárgy.

EZT MIND ÉS MÉG SZÁMOS HASZNOS, NAGYON SZÉP DOLGOT. 200 DARAB LESZ AZ EGÉSZ.

LEVELEKET ÉS PÉNZT CÍMEZZE PONTOSAN!

The American Novelty Co., 95 Liberty St., New York City.

A BEVÁNDORLÓ

A magyar bevándorlók és az amerikai magyarok érdekeinek szentelt folyóirat.

Megjelen minden KEDDEN és PÉNTEKEN. A „Bevándorló” újságvállalat: Makray Aladár. Szerkesztő: SINGER MIHÁLY. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 327 EAST 13th STREET, NEW YORK. Telefonszám: 4350 ORCHARD. Hirdetések kezelője: Palotai Már. Pittsburgi iroda: 1415 Fifth Ave., Pittsburg, Pa. Irodavezető: dr. Hódinka Tivadar.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: New York város egész évre \$3.— Egyesült Államok egész évre \$2.50 Magyarországi egész évre \$4.—

THE IMMIGRANT

A periodical devoted to the interests of immigrants from Hungary and of Hungarian Americans.

Issued every TUESDAY and FRIDAY. Published by the „Immigrant” Publishing Co. Aladár Makray.

Edited by MICHAEL SINGER. Editorial Rooms: 327 East 13th St. New York. Telephone: 4350 ORCHARD. Advertising manager: Morris Palotai. Pittsburg office: 1415 Fifth Ave., Pittsburg, Pa. Manager: dr. Theo. Hódinka.

SUBSCRIPTION RATES: For New York City, 1 year \$3.— For the United States 1 year \$2.50 For Hungary, 1 year \$4.—

Entered as second-class matter January 3, 1905, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of Congress of March 3, 1879

SZILÁNKOK.

— A kongresszus megnyitásával a nyilvánosságra jutott Rooseveltnek a kongresszushoz intézett, várva-várt üzenete. Az üzenet legkimagaslóbb része az, hogy az elnök ismét megköveteli a kormány számára a jogot a trustok ellenőrzésére.

— Emiatt persze a trustok lapjai nagyot rúgnak Roosevelt Tivadaron. Ők elvárták, hogy enyhébb hurokat fog pengetni most, mivel elérkezett az elnökválasztás esztendeje. Roosevelt megint megmutatta, hogy nem a pártjának érdeke irányítja az ő elhatározásait, hanem a népnek és csak a népnek jól felfogott érdeke.

— Aggasztó hírek érkeznek ide hazulról. Arról szól a szomorú ének, hogy ismét feloszlatják a magyar országgyűlést. Maga Andrásffy Gyula gróf a következőleg nyilatkozott a helyzetről: „Olyan a helyzet, hogy házfelosztás küszöbén állunk. Anyyira nehéz, homályos a mostani állapotokból való kivétel ut, hogy csak radikális uton lehet megoldani a válságot. Wekerle audienciáján a király előtt szóvá tette, hogy ha a helyzet megoldásának más módja nincs, a kormány szívesen félreáll az utból. A király azonban nem volt hajlandó elfogadni ezt az elintézési módot. Az a király álláspontja — és ezt ki is jelentette Wekerle előtt — hogy inkább nem szükséges ennek a kormánynak új parlamentre, mint a parlamentnek új kormányra.”

— A nemzetet tehát e komor időkben újból belekergetik a képviselőválasztások költséges és időt rabló mozgalmába. Feleljenek meg ezért saját lelkiismeretüknek ítélőszéke előtt azok, akik, mivel építeni nem tudnak, minden áron robbantani akarnak.

— A legutóbbi képviselőházi ülésnek különben egy érdekes kis epizódja volt. Mint mindig, Lengyel Zoltán most is vette a mellét és gúnyosan cizellte Kossuth Ferencnek honmentő ideáira.

— Kossuth rögtön replikázott. Általános derűtlenség között azt mondotta: Nem vagyok annyira szerénytelen, hogy Lengyel Zoltánnal azon vitakozzam, hogy kettőnk közül melyikünk fogja megmenteni a hazát.

— Markos Gyula országgyűlési képviselő a múlt héten az annak idején Magyarországból kitiltott clevelandi lap-társunk, a Szabadság dolgában megintertpellálta a kormányt. Azt állította, hogy lap-társunkat azért tiltották ki, mivel Hengelmüller báró nagykövettel szemben kritikát gyakorolt.

— Azt hisszük, hogy Hengelmüller ur nem engedi magán száradni a vádat, hogy kicsinyes eszközökhöz nyult az amerikai magyar sajtó egy érdemes organumával szemben.

A mi kedvelt bankárunk
JOS. TOMCSÁNYI

HOMESTEAD, Pa.
DUQUESNE, Pa.

AMERIKAI DOLGOK.

ROBBANÁS. A Standard Oil társaság Newtown Creeki telepén robbanás történt, melynek következtében tűz támadt. A telepek magának van tűzoltósága s így fölöslegesen tartották a városi tűzoltóságot odatelefonálni. A telep tűzoltósága meg is mentette a szomszéd épületeket, de arra nem maradt ideje, hogy az égő ház oltásához hozzáfogjon, amely hamarosan óriási robajjal bedőlt és maga alá temetett 6 munkást, akik életveszélyes sebeikkel most kórházban fekszenek.

JÓ ORVOSSÁG. A New Jersey állambeli West Grove városkában történt, hogy Garetzky Sadie a gyárban összekapott egy társnőjével, aki őt sértő és csunya szavakkal illette. A leány kétségbeesetten tért haza és addig tépelődött és jajgatott, amíg egyszerre mélységes álomba merült. Történt pedig ez kilencz nappal ezelőtt. Meghalotta ezt egy new yorki orvos, Gayer Gusztáv, aki hypnotizálással is foglalkozik és irt a leány szüleinek, hogy engedjék a leányt az ő gyógykezelés alá. Az engedelmet megkapta. Megvizsgálta a leányt és konstataálta, hogy önhypnózis folytán esett álomba. Az orvos erre hypnotizálta ismét Sadiet és szerencsésen fel is költötte.

ELRABOLT LEÁNY. Két héttel ezelőtt eltűnt New Yorkban lakó szülei házából a szép Fernando Millie. A leányapja, fivére és udvarlójaazóta folyvást keresik és végre megtudták, hogy a Long Islandon levő Whitestone egyik korezmájában van fogva tartva. A rendőrség segítségével kiszabadították őt fogságából. A leány elmondta, hogy egy ismerősével a templomból jött, amikor kísérője és egy ismeretlen férfi átnyalólták, egy készen álló csukott hintóba dobták és Whitestone említett korezmájában őrizet alá vetették. Másnap aztán beállítottak szobájába elrablói és erőszakot követtek el rajta és azóta is állatias ösztöneiknek kielégítésére használták. A leányt egyelőre a gyermekvédő egyesület gondjaira bízta. A korezma tulajdonosát, bár erősen hangoztatja, hogy a dologról semmi tudomása sincsen, a bíróság csak 1500 dollár kezesség mellett hajlandó szabadon bocsátani.

ELHALASZTOTT TÁRGYALÁS. Thaw Kendal Harrynak, a pittsburgi milliósos gyilkos bűnperének tárgyalását a bíróság január 6-ára halasztotta el. Jerome ügyész azzal indokolta a tárgyalás elhalasztását célzó kérelmét, hogy — mint már említettük — a karácsonyi ünnepek miatt a tárgyalásokat többszörösen meg kellene szakítani. A vélelő a halasztás ellen kézzel-lábbal tiltakoztak, de mind hiába, a bíróság halasztás mellett döntött.

ÁLLAMADÓSSÁG. Az Egyesült Államoknak ez év november havának 30-ik napjáig az említett hónap alatt ötmillió dolláros törlesztést leszámitva \$74,479,839 dollár államadósságuk van. A bevétel novemberben 4 és félmillió dollár volt, a kiadás közel 42 millió dollár.

A RABSZOLGASÁG ELLEN. Russel főállamügyész tanulmány tárgyává tette a sok panasz folytán a munkásoknak a déli államokban levő helyzetét. A rabszolgaság ellen, ami nagyon sok helyen még most is fennáll, törvény útján kíván intézkedni és ez irányban javaslatot is fog betherjeszteni.

BOMBA NEW YORKBAN. A new yorki 14-ik utcában az 502-ik sz. ház előtt egy bomba robbant fel, amelyről még most sem tudják, kinek szolgált. A ház elé eddig ismeretlen tettesek helyezték el a bombát, mely egy csomó ablakot betört a robbanásokor.

NINCS SZINHÁZ VASÁRNAP. A new yorki rendőrbírák tulhajtják a törvényt, mely a vasárnapi munkaszünetet kimondja és még a színházi előadásokat sem tartják megengedhetőnek. A Victoria-színház ügye került most a felsőbb bíróság elé, amelynek alapján a Victoria-színház ezután sem tarthat vasárnap előadást.

EGYEDÜL A HAJÓN. Hol van hát Amerika? — kérdezte a kis, háromszemendős Baudendistel Eduard, a mikor a Blücher hajó kapitányával partszállott. Mikor a kapitány megmondta, hogy már Amerika földjén állanak, a kis fiú tóra nyílt szemekkel bámult. A gyermek valósággal ura volt a hajónak az egész uton. Nagynőjével szállt hajóra, hogy szüleihez menjen San Franciscoba. A nagynőni azonban már a második napon meghalt s a kis Eduardot az utasok, különösen a kapitány vette gondjai alá. Itt aztán vonatra tették és most egyedül utazik San Franciscoba szüleihez.

BANKBUKÁS. A Michigan állambeli Stockbridgen a bank a jait bezárták. A bank tisztviselője kijelentette, hogy a bank nem bukott meg, hanem miután attól tartanak, hogy a bankot meg fogják támadni, és bár minden valószínűség szerint ki tudják fizetni a betevőket, nem akarják ezáltal a bankot teljesen pénz nélkül hagyni.

ÖNGYILKOS MATRÓZ. A Connecticut nevű csatahajó, melyek tegnapelőtt kellett volna elindulnia, egy nappal elhalasztotta az utazását. A halasztás oka az, hogy egy matróz fölbölte magát az indulás előtti éjjelep. Az öngyilkos egy orosz származású, Pito Henrik nevű matróz volt. Tetteinek okát nem tudják biztosan, de sejtik, hogy egy rokonától kapott levél idézte elő. Pito Oroszországban a nihilistáknak egyik előkelő tagja volt. Általában ismerték s így természetesen hamar beállott az az idő, hogy a rendőrök hajszája megindult ellene és kénytelen volt odahagyni hazáját. Családjának valamennyi férfitagja nihilista és Pito matrózársai azt hiszik, hogy a fent említett levél valamelyik rokonának elfogatásáról beszélt bizonyosan. Pitot katonai pompával temették el.

BAJ AZ INDIÁNOKKAL. Az Ute-indiánokkal, akiket legutóbb South Dakota állam Pierre városa közelében telepítették le, megint csak baj van. Nem tartották be a feltételeket, és most egy szerien átküldték őket Rapid citybe, a hol mint napszámosokat alkalmazzák őket a vasutépítésnél. Ha munkájukuk vége lesz, visszazárlítják őket az Utah államban levő indián-telepre.

ÚJ PÉNZEK. A philadelphiai állami pénzverdeből most szállítottak a washingtoni államkincstárba 115.000 darab 20 dolláros aranyat. Az arany egyik oldalán egy kiterjesztett szárnyú sas, a másik oldalán pedig a szabadság képe látható. Az új pénzeket a dombormű sokkal magasabb, mint a régieken.

LÁZADÓ MUNKÁSOK. Nevada állam kormányzójának kérésére Roosevelt Tivadar az Egyesült Államok hadseregének egy ezredét készenléte helyeztette, hogy szükség esetén a Nevada állambeli Goldfield lázadó munkásait megfékezhesse. Goldfielden a munkások zendülése már nem új keletű, hanem újabb és újabb lázítók jelentkezése folytán kezd a dolog elmergesedni és át-át lehet tartani, hogy a katonai karhatalom igénybevétele elkerülhetetlen lesz. Nevada állam az Egyesült Államok egyetlen állama, melynek nincsen nemzeti serege s ezért kellett a szövetséges államok haderejét s az elnök közbenjárását kikérni. Olyan államokban, a hol van nemzeti serege, ilyen dolog a kormányzó hatáskörébe tartozik.

PÉNZ MITCHELLNEK. A bányamunkások szövetségének bucsuzó elnökét a szövetség ajándékkal akarja meglepni, hogy azzal fejesse ki irányában halálját és tiszteletét. A praktikus amerikaiak nem emléktárgyakat adnak Mitchellnek, hanem összegyűjtöttek 20.000 dollárt és a jövő hónapban tartandó gyűlésen nyújtják át neki. Mitchell, aki az utóbbi hónapokban két súlyos műtétet állott ki, egészségi okokból kénytelen elnöki tisztségéről leköszönni.

A LENGYELEK FENYEGETNEK. Németország a lengyeleket el akarja németesíteni s ennek gyümölcse megtermett az — osztrák Lengyelországban. A lengbergi diákok megtámadták azt a szállodát, amelyikben a német konzul lakik és életveszélyes fenyegetések között arra kényszerítették a szállodatulajdonost, hogy azonnal mondjon fel a konzulnak. Ez meg is történt. Ez még nem volt minden. A választók határozatilag arról értesítették a kerületük képviselőit, hogy Ausztriának Németországhoz való baráti viszonya ellen foglaljanak állást, mert ők nem támogatják a lengyelek eltiporásával kötött barátságát. De ebben a határozatban megvan az is, hogy ha valamelyik képviselő nem tartaná be a határozatot, annak következményeit magának tulajdonítsa.

OTTHON MARADNAK. Olaszország újságjai sokkal inkább tisztán látnak, mint Magyarország sajtója és társadalma. Mert amíg Magyarország az amerikai gazdasági válság folytán hazatérőkben a megkezdődő visszavándorlást látja, az olaszországi újságok csak szárazon konstataálják, hogy az amerikai válság miatt 100.000 ember maradt otthon és a válság, a munkahány több embert kényszerített vissza, mint amennyi rendes körülmények között haza szokott térni.

A CZÁR VIZITEL. Az orosz-olasz kereskedelmi szerződés meg van kötve. Ez és az orosz flottának az olasz kikötőkben teendő látogatása az előfutárjai Miklós orosz cárnak Victor Emánuel olasz királynál teendő vizitjének. Az olasz király évekel ezelőtt tett látogatását a czár már régen akarta visszonzonni, de akkor a szocialisták mindenféle merényleteinek hírei megfélemlítették.

AOKI BUCSUJA. Japán washingtoni nagykövétet kormánya hirtelen visszahívta. Aoki már Rooseveltnél is volt, akinek átnyújtotta a visszahívásáról szóló levelet. Aokit állítólag kormánya kivándorlási kérdésekben Tokióban fogja tartani. Utódjáról még eddig sejtelleme sincsen senkinek.

TAFTOT ÜNNEPLIK. Szent Pétervárott Taft Károlyt nagy ünnepséggel fogadták. A kormányzó és a hadügyminiszter magasrangú katonatisztek képviselték, akik Taftot a vasuti állomáson fogadták. Taft mellé a czár gróf Kanitz első hadsegédét osztotta be szent pétervári tartózkodása idejére.

SVÉD KIRÁLY BETEG. Oszkár svéd király, mint egy stockholmi sürgöny jelenti, anyira megbetegedett, hogy orvosi tanácsára uralkodói teendőinek elvégzését fiára, Gusztáv trónörökösre volt kénytelen bízni. Oszkár király most 78 éves.

MERÉNYLET. Moszkva katonai kormányzója ellen tegnapelőtt egy asz-

szony a nyílt utcán bombamerényletet követett el. A tábornok robogó kocsija elé bombát dobott, mely a lovakat darabokra tépte, és a kocsiist, valamint a merénylőt életveszélyesen megsebesítette. A kormányzó sérletlen maradt.

LENGYELEK BAJA. Fentebb említettük, hogy Ausztria lengyel kerületei felszólították képviselőiket, hogy a parlamentben tiltakozzanak Poroszországnak a lengyelek ellen indítandó eljárása ellen. Másnap már ebben a tárgyban történt is interpelláció, a melyre Beck miniszterelnök azonnal válaszolt is. A válasz nem nagyon tettett az interpelláló képviselőknek. Azt mondta ugyanis Beck, hogy: „Mi is feltéve őrizzük, hogy idegen a mi belügyeinkbe avatkozzék, mint ahogy Poroszország is azt teszi. És ellene volna minden jogunk, törvénynek és szokásnak az, hogy mi belenyuljunk egy idegen állam belügyeibe s ha tennék is, bajt és kellemetlenséget zudítana az országra s amelletti mi jelentőségrel sem bírna.” A kormány ezen az alapon tiltakozik az interpelláció ellen.

LENGYELEK ELLEN. A lengyelek elnémítását célzó törvényjavaslatot a porosz képviselőházban tegnapelőtt olvasták először és mindjárt az első olvasásnál a Ház el is vetette a javaslatot.

INGYEN KAP
KISS EMIL bankeszközjegyet
HÁJÓVASUTI JEGYET
PENZT
KISS EMIL
104 SECOND AVE. NEW YORK.

FIGYELEM!
A vidékről azt az értesítést veszem, hogy honfitársainkat most legjobban helyen „CHECKKEL” fizetik, miért is tudomásukra hozom, hogy aki haza akar utazni, vagy pénzt és hajójegyet küldeni haza, vagy árut rendelni, az a „CHECKKET” hozza magával, vagy küldje KISS EMIL bankárnak, ahol minden levonás nélkül elfogadják, vagy készpénzre beváltatják.
KISS EMIL, bankár.
104 SECOND AVE., NEW YORK.

STENCZEL RICHÁRD ur
Philadelphiában és környékén képviseli a „Bevándorló”-t. Előfizetési díjak felvételére és nyugtázására fel van hatalmazva.

United States Health and Accident Insurance Co.
I. B. PITCHER, President.
BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG BETEGSÉG, BALESET ÉS HALÁLESET
— ELLEN. —
KELETI FŐIRODA: 76 William street, NEW YORK.
SEGÍTSÉG BETEGSÉG, BALESET ÉS HALÁLESET ELLEN!
Aki családját és önmagát szereti, siessen beiratkozni.
Beiratási díj 5 DOLLÁR, havi járulék 1 DOLLÁR.

AKI természetes módon megbetegszik, féltéken át minden napra egy dollárt kap.
AKI baleset folytán megbetegszik, egész éven át havonta 20 dollárt kap.
AKIT utazás közben baleset ér, hetenkint tíz dollárt kap.
AKIT baleset folytán utólról a halál, örökösének a társaság kétszáz dollárt ad.

..... UNITED STATES HEALTH AND ACCIDENT INSURANCE CO.
76 William street, New York.
Uralt! Miután a társaságba belépni óhajtok, sziveskedjenek hozzám magyar ügynököt küldeni.
Név
Házszám utca
Város állam
Vágja ezt ki és küldje be a fenti címre.

MAGYAR KÖRLEVELET, MELY MINDEN TOVÁBBIT MEGMOND, KIVANATRA INGYEN MEGKÜLDÜNK MINDENKINEK BÁRHOVA.
Minden levél így czimzendő:
UNITED STATES HEALTH & ACCIDENT INSURANCE CO.
76 William street, NEW YORK CITY.

ALAPITTATOTT 1889. EGYESULT ERŐVEL
JACOB KLEIN
MAGYAR BANK HÁZ, HAJÓ- ÉS VASUTI ÜGYNÖKSÉG, KÖZJEGYZŐI IRODÁJA
1340 Penn Avenue, PITTSBURG, PA., és 207—6th Avenue, HOMESTEAD, PA.
KÜLDÜNK PENZT az ő-hazába olcsó áron és 30 nap alatt kézbesítjük a pénz átvételét igazoló postal feladó levéllyel.
VESZÜNK ÉS ELADUNK külföldi pénzeket. Pénzkezel elhelyezük bármely hazai bankba, vagy a magyar királyi postatakarékpénztárba és beszeressük az eredeti betétkönyvecskét.
ELADUNK HAJÓJEGYEKET a leggyorsabb hajókra a hajótársulatok eredeti árán és utasaink a leggyorsabb vonattal a Pennsylvania Union depójárol továbbittatnak New Yorkba.
ELFOGADUNK BETÉTEKET A „HUNGARIAN AMERICAN SAVINGS & TRUST CO. JAVÁRA IS.
MAGYAR AMERIKAI TAKARÉK ÉS HITELTÁRSULAT, DUQUESNE, PA.
Két százalékos csekkszámlára. Négy százalékos betétzámlára.
ALAPTÖKE ÉS FŐLÖSLEG \$175,000.00.

NÉMETH DEZSŐ
OKLEVELES
AMERIKAI MAGYAR ÜGYVÉD.
Peres és perenkívüli ügyek. Közjegyzői okmányok.
TÜZBIZTOSÍTÁS. — REAL ESTATE.
136 CHAPIN ST. (a Jefferson street sarkán)
SOUTH BEND, IND.

A BEVÁNDORLÓ

6 oldal

tés és rágalmazás foglaltatik, de a használt kifejezések valódisága bebizonyítást nyert s Zomboryt a vád alól felmentette és ellenfelet az összes költségek megfizetésére ítélte.

A bácskai pénzhamisítók.

ZOMBOR. Megirtuk annak idején, hogy egy a Bácskában garázdálkodó nagy pénzhamisító bandát fogott el Erdélyi László bajmoki csendőrmester. A hamis huszoronásokot gyártó bandának Bácsmege majdnem minden községében volt egy tagja; a banda kitűnően volt szervezve. A hamis huszoronásokat alig lehetett a valódiaktól megkülönböztetni. A nyomozás szálait Babity Rókus bajmoki gazda adta Erdélyi csendőrmester kezébe. A bandának tizenhárom tagját sikerült Topolyán, Ketyaránon és Regőczen elfogni. A banda letartóztatott tagjai: Horvát János, Horvát Péter, Horvát Lukács, Molnár Verona, Tölgyesi Mihályné, nemesmilitári Hegyi Jánosné, Bicskei Elek, Bicskei Elekné topolyai, Pánicses Márton, Ispánovits Pál, Ispánovits Miklós ketyaráni lakosok. Még számos letartóztatás várható a megye különböző részein. A banda feje Lubicsics Ráda hetvenéves ostromi lakos, ki a hamisítványokat gyártotta és elhelyezte. Lubicsics már több, mint harmincz évet töltött pénzhamisítás miatt a börtönben és az ő lakásán találták meg a hamisítványokhoz használt prést elásva, nagymennyiségű hamisítványokkal együtt. Lubicsicsnak sikerült megugrania. Eddig 3337 korona értékű hamis huszoronást koboztak el.

OLVASÓINKHOZ

A „Bevándorló” karácsonyi száma készűl.

Mint minden évben, ez idén is terjedelmes karácsonyi számot fogunk olvasóinknak ünnepi ajándékképpen megküldeni. Mostani karácsonyi számunk, mely már készüléfélben van, huszonnyolcz nagy oldalra fog terjedni. Fényes tartalma vetekedni fog a képekkel, amelyek gazdag változatosságban fogják díszíteni a lapot.

Figyelmeztetjük ama tisztelt olvasóinkat, akik ezt a gyönyörű karácsonyi számot, amelyhez hasonlítható odahaza sem állítanak elő, amerikai üdvözlőként Magyarországra akarják küldeni, ebbeli megrendeléseiket legkésőbb december 8-ikáig eszközöljék. DECEMBER NYOLCZADIKÁN TUL MEGRENDELÉSEKET EL NEM FOGADUNK. Mert habár a rendelésnél sokkal többet nyomtatunk a jelen számból, mégis, miután már eddig anynyi sok rendelés érkezett be, tájékozást kell, hogy szerezzünk a Magyarországra küldendő lappeldányok száma felől. Egy-egy szám postaköltséggel együtt 20 cent, ami levélbélyegeken is beküldhető. A megrendelésnél a név és a magyarországi cím pontosan megírandó. Amaz olvasóinkat, akik az előfizetési díjjal hátralékban vannak, tisztelettel figyelmeztetjük, hogy, amennyiben a hátralékot ki nem egyenlítik, a karácsonyi számot nekik meg nem küldjük s egyáltalán a lap további küldését december nyolczadikán beszüntetjük.

„A Bevándorló” kiadóhivatala.

Zeisler Zsigmond

Államilag engedélyezett pénzküldő 20.000 dollár biztosíték Állami postahivatal. Közjegyző. LEGOLCSÓBB HAJÓJEGYEK. 711 S. Broad St., TRENTON, N.J.

J. D. MOSKOWITZ

Dayton, Ohio. Saját házában. West sível üzlet: 1444 Dakota street. North sível üzlet: a Kossuth-telepen. A MAGYARSÁG KIPROBÁLT BARÁTJA. Közjegyző. Az összes hajóvonalak kivézetett ügynöke. Hajójegyeket elad eredeti áron. Pénzt küld a világ minden részébe gyorsan, pontosan és olcsón. Kiállít és hitelesít amerikai és ó-hazai okmányokat. DAYTON, OHIO.

NÉMETH JÁNOS

v. cs. és kir. konzuli ügyvivő Hajójegyekre, pénzküldésre és közjegyzői ügyekre a legmegbízhatóbb és legpontosabb banküzlet Levélcím: NÉMETH JÁNOS 457 Washington St., New York, N.Y.

ELŐFIZETŐINK.

Nyilvános nyugtázás hetenkint.

Kellemetlenség elkerülése céljából minden héten e helyütt fogjuk nyugtatni a „Bevándorló”-ra való előfizetőket. Aki az egyik héten akár ügynököknek, akár posta útján fizetett s e fizetést követő számban a megtörtént fizetésről nem találja e rovatban a nyugtát, a saját és a lap érdekében cselekszik, ha a mulasztásról bennünket haladéktalanul értesít.

Egész évre előfizetett Readinger: Troller Frigyes; Rush Rumban Molnár József, Fejes Márton; Rhodesdalen Szöke János; Iselinben Babary András, Talán András, Marjay Mihály, Máté Béla, Kucsera Vilmos, Tóth Bertalan, Kapczy István, Surányi András, Tóth Máté, Kiss András, Kicsiny Péter, Bajóczyk András, Máté Károly, Lévy Tamás; Trentonban Huszonszki Mihályné; North Torontóban Janovics Lászlóné; Cantonban Takács Elek; New Derryn Szabó István, Nagy István, Mankó János, Mankó István, Máté József, Frárvolt András; Donorán Balogh Imre; Johnstonban Körvér András, Muha András, Holczman S.; Duquesneben Kuglies Mihály, Víznyay József; Deeganban Rauchman Jakab, B. Kiss István, Szeszák András; Boyersben Bagdy Lajos; Magyarországon Etesen Gordos László. Félévre fizetett New Yorkban Szép Lajos; Johnstonban Kristóf Ferencz, Péter L.Gyula; Meadov Larien Stromp Ferdinánd; Pittsburgban Orosz Ferencz, Greenwald I., Fűzy Mihály; Noblestownban Gacska József; Rush Rumban Pál János, Mészáros János; Rhodesdalen Tóth István, Rainogly V., Tóth Sándor; Iselinben Fehér József, Csankó M., Zambó András, Frankó András; Poughkeepsien Veres Bálint, Alge Gyula, Takács István; New Derryn Árvai István; Donorán Nagy László, Ablonczy Béla, Járdánházy Pál; Duquesneben Gyöngyösi Bárcózy Lajos; Etesen csurgói Sirkó András; Nagyikindán Vágássy Mihályné. Negyedévre előfizetett Neutleyn Dale Henrik; Donorán Dapsy Miksa; Magyarországon Parádán Kivés János és Szász Endre.

DRÁMA AZ ÉLETBŐL.

Megkínzott férj kettős gyilkosságra retemedik.

Brooklynban egy családi drámának az utolsó felvonása játszódott le a minap. Kettős halállal végződött ez a tragédia az életből.

Egy Vogel Péter nevű német ember, miután özvegyesre jutott, megismerkedett egy ugyancsak német asszonnyal, aki nyíltan elárulta abbeli hajlandóságát, hogy Vogel az oltárhoz kövesse. Vogel annyival gyorsabban nyakon ragadta az alkalmat, mert a szőban forgó asszony több bérházat nevezett a magáénak s mert a szerelem egy mámoros pillanatában azt sugta a boldog vélegény fülébe, hogy ezentul egyéb dolga sem lesz, csak a házbaéket beszédni. Megesküdtek. Az esküvő pillanattól kezdődött Vogelnek a kálváriája. Az asszony a legbrutálisabb zsarnoknak bizonyult. A házak körüli munkát Vogelnek kellett elvégeznie, de fizetést nem kapott érte. Az asszony még éhezett is.

Vogel sokáig tűrte a lealázó helyzetet. Végre azonban kettészakadt türelmének a fonala. A minap két lövés dördült el Vogelék lakásán. Az egyik az asszony, a másik a férfi életének vetett véget. A függöny legördült. A dráma véget ért.

A TITOKZATOS ZSAROLÓ.

Egy pásztorának az utójtéka.

A nőtlen emberek igen jól tudják, a nősek pedig éppen meg vannak győződve, hogy nincs szebb óra a pásztoróránál. Akár rövid, akár hosszú, de inkább, ha hosszú. Rendszerint azonban rosszul végződik a pásztoróra. Valami csirkefogó tudomást szerez a dologról és megkísérlti a szerencsétlen nős férfi életét.

A rendőrségnek most is dolgot ad egy pásztorórás zsaroló ügye. A VI. kerület egyik ismert iparos megcsalta a feleségét. Még pedig igen érdekes módon csalta meg egy gróf leányával. A gróf leánya nem törvényes gyermek, sőt ellenkezőleg törvénytelen s így már érthető, hogy a szeladon miként jutott a

grófkisasszonyhoz. Egy zivataros éjszakán együtt elvonultak valami diszkrét fészekbe s az iparos hajnal felé tért haza, a feleségének azt mondta kifogásul, hogy a körben nagygyűlés volt. Másnap a szőbanforgó iparos a következő levélkét kapta:

Tisztelet uram!

Tudom, hogy ön tegnap megcsalta az asszonyt. Vigyázzon! Ha e sorok átadójának nem küld százötven koronát, megírok mindent a feleségének. Nem tréfálok, arra is figyelmeztetem, hogy ne próbáljon többé csalni.

Üdvözli Chicago.

A sorokat egy hordár adta át, aki azt állította a gyorsan elősiető rendőrnök, hogy neki egy másik hordár adta át a levelet. Megkeresték a másik hordárt is, akinek azt a megbízást adta a ravasz zsaroló, hogy ha megvan a pénz, telefonáljon az Elevátor-kávéházba. Telefonáltak is, de eredménytelenül, a zsaroló megsejthette a veszélyt és elűnt. Nem lehetett nyomára akadni. Állítólag magas, sovány, angolbajszos, vöröshajú fiatal ember az illető. A rendőrség keresi, az iparos pedig mindent bevallott már a feleségének, aki úgy is tudta, hogy az ura megcsalta.

NŐI RABLÓVEZÉR.

Rózsa Sándor pesti utóda.

Budapestről írják: A rég letűnt betyárvilág misztikus hőseinek számlalmas epigonjai akadtak az őszszel a fővárosban. Egy fiatal leány, Klein Janka és kilencz kalandos ifju elhatározta, hogy rablószeveséget alkotnak és ha mindjárt gyilkosságot árán is, sok pénzt fognak szerezni. Miután a főváros utcáin gazdag vásáros nép nem vonul végig s itt járhatlan országutak nincsenek, egészen más tervet eszeltek ki. Egy éjjel az egész társaság a Hunyadi-utcai Fregoli-kávéházban telepedett le. A leány itt szemelte ki áldozatát Kusche Frigyes nyergesmester személyében, akinél sok pénzt sejtett. Kicsalta az utcára, ahol azután a banda tagjai botokkal támadtak rá.

A botozásban előljárt Janka kisasszony is s az áldozatukat úgy elverték, hogy az véresen terült el az utca kövezetén. Később ezután kifosztották és elmenekültek. Az egyik menekülő, László Béla ügynök azonban pörüljárt, mert egyenesen egy rendőr karjai közé szaladt, aki letartóztatta. Ennek beismerő vallomása alapján azután a banda többi tagjait is letartóztatták. Ezeknek névsora a következő: Klein Janka, tizenhatéves, két polgári osztályt végzett takarítónő, László Béla ügynök, Mágel József faszobrász, Ujvári Ferencz lakatossegéd, Szoház Sándor szabósegéd, Imrich Károly kintornás, Huszka László kintorna-kiserő, Bodó Ferencz asztalossegéd, Klimacsek Gusztáv asztalos és Ungár Elemér magánhivatalnok.

Az ügyészség valamennyit rablás büntetével vádolja. A tárgyaláson Sárkány bíró elnököl. A vádlottakat dr. Kadosa Marcell, dr. Baumfeld Lajos és dr. Ách Jenő ügyvédek védik. Klein Jankát hallgatták ki először. Visszavonta korábbi beismerő vallomását s azzal vélekedett, hogy ő nem beszélt össze vádlott-társaival s azok az ő beleegyezése nélkül rabolták ki a sértettet. Vele együtt a többi vádlottak is visszavonták korábbi beismerő vallomásaikat.

VISELJENEKE A NŐK FÜLBEVALÓT?

A fülbevalók viselése ősrégi szokásuk a nőknek, noha akadnak férfiak is — javarészt olasz munkások — akik szintén viselnek fülükben vékony arany-péneket a szembetegségek ellen.

Hol indult ki a fülönfüggő viselésének divata, azt épp oly nehéz volna megmondani, hogy vajjon mi van az északi sarkon. A tudományos kutatás találgatva puhatóldozik e téréen.

Az már bizonyos, hogy a legrégebb görögöknél is ismeretes dolog volt a fülbevaló. Akik pedig szeretik ezt barbár szokásnak feltüntetni, azokat meg lehet nyugtatni ezzel teljesen. Mert hát tökéletesebb és finomultabb izlésű népfaj aligha lesz egyhamar, mint a görög. Már Homeros említi, hogy Hera, hogy jobban tessék Zeusnak, „fülébe akasztja a szép függőket, a szépen fénylőket és háromágúakat”. Amikor nagyobb ünnepek voltak, a szobrokat is felékesítették fülbevalókkal. Azóta se nagyon emelkedhetett az intelligencia, mert bizony ma is feldiszipik tubuzgó atyafiak és asszonyságok a lourdesi szűz vagy szentek szobraikat és képeit gyémán-

tos, gyöngyös nyakékekkel, ékszerekkel.

Schliemann Henrik, a nagy német kutató, mikor Trója alatt ásását közben megjelte Priamus király kincsét, fülönfüggőket is talált, hat bárt. Nagyonbuzerú dolgok voltak ezek, kosarakat ábrázolókat, melyekről 3—3 láncocska függött alá. Mindenik szeméni lapos levelescske is volt. Akkoriban ezek — lehet ennek jó 2000 esztendeje — nagyon divatosak lehettek.

De nemcsak a görögöknél volt ismeretes a fülbevaló. Jól ismerték a föld más népei is. A foiniciaiak, akiktől a zsidó voltaképpen csak eltanulták a gseftelés művészetét, díszítették még csak igazán nőiket ékszerekkel. Ramzesz korából gyönyörű egyiptomi fülönfüggők maradtak ránk. Az etrusk nők meg igazán otromba módon nagy fülbevalókat viseltek. De a középkoron át is mindig hordtak fülbevalót a nők.

Már most kénytelenek vagyunk konstatalni, hogy bizony ma sem vagyunk vele másképp.

A föld kerekéségén mindenütt hordnak a nők a fülükben ékszert. Akár királynékat veszünk tekintetbe vagy gazdag börszianernékat, mágnásasszonyt vagy napszámosnót, mind visel fülbevalót, amivel már a pólyás babákat feldiszipik.

Vajjon nem barbár szokás ez? Azok után, amiket fentebb elmondottunk, világos, hogy nem az. Minden népfajnál megtaláljuk minden korban e divatot. Nem kell hát attól félni, hogy nőinkre ráfognak, hogy hasonlatosak afrikai zulukaffer testvéreikhez vagy a bengáli hindukhoz, vagy esetleg a polynéziai szüzekhez, akik orrukban gyönyörű, lapos péneket viselnek. Meg lehetnek nyugodva a nők, hogy nem azoktól kerül hozzájuk a fülbevaló viselésének divata. Kétségtelen ugyan,

hogy ezek is hordják. A néger nők csaknem tenyérnagyságu holmit raknak fülükbe, maláji nők még szájukra is körülbelül 10 négyzetcentiméter kiterjedésű péneket akasztanak, hogy szebbek legyenek, fülüket hát még nagyobb érmekekkel s karikákkal is díszítetik.

Hiúságuk legezgetése a ezél kétségkívül. Hogy imért volnaik így szebbek a nők, azt nem állapította meg még egy polyhistor se. Az ékszmánia kifolyása ez, hogy a nő mindenáron ragyogni és feltűnni akar.

Sokat lehetne itt beszélni arról is, hogy vajjon a nő nem sekélyesebb műveltségi színvonalában keresendő-e az ok? T. i. mindig az átlagot tartva szem előtt. Vagy esetleg a nőeknek semmittevesre való szorításával kapcsolatosan kifejelett fényűző hajlamában. Nem is tartozik ez ide. A földolog az, hogy nőink viseltek és viselnek fülönfüggőt és egész bizonyosra lehet prognostizálni, hogy viselni is fognak időtlen időkig.

A modern olasz, spanyol, német, angol, francia, amerikai nő — magunkról ne is szóljunk, mert a mi nőink szinté örületbe szeretik vinni a „penezet” — mind visel fülbevalót, de még a legutolsó orosz muzsik felesége, leánya is.

Ha az a kérdés volna már most eldöntendő, hogy viseljenek-e a hölgyek fülbevalót, erre azt felelhetjük, hogy egész bátran viseljük. Nem azért, mert mások is viselik, hanem, mert egy szép arezelt határozottan kiemel, hátha még apró kagylófülben ragyog. A figyelmet ráirányítja. Persze itt is distinguálni kell. Mert ha valamely nőnek csunya nagy füle van, az okosan teszi, ha nem hord fülönfüggőt, pláne nagy briliánst vagy gyöngyöt, mert ez éppen olyan, mint mikor csunya tenyeres-talpas nő formátlan keze tele van ragyogó gyűrűkkel.

KÖZVETLEN CSOMAGSZÁLLÍTÁS AZ Ó-HAZÁBA.

HONFITÁRSAIM ÉS AZ Ó-HAZÁBAN MARADT HOZZÁTARTOZÓIK ÉRDEKÉBEN KÖZVETLEN EXPRESSZ CSOMAGSZÁLLÍTÁSI OSZTÁLYT SZERVEZTEM, AMELY A LEGKISEBB SÜLYU CSOMAGOT IS A LEGGYORSABBAN, A LEGOLCSÓBB DÍJTÉTELEK MELLETT SZÁLLITJA AMERIKA BÁRMELY VÁROSÁBÓL AZ Ó-HAZA BÁRMELY HELYSÉGÉBE.

A KÖZELGŐ KARÁCSONYI ÉS UJÉVI ÜNNEPEK ALKALMÁBÓL AJÁNLOM EZEN OSZTÁLYOMAT HONFITÁRSAIM SZÍVES FIGYELMÉBE! DÍJTÉTELEK VÉGETT SZIVESKEDJENEK KÖZVETLEN HOZZÁM FORDULNI. ÁLLANDÓ ÜGYFELEIM PÉNZKÜLDEMÉNYEIT BARMILYEN MAGASSÁGBAN

KÉT NAP ALATT KÉZBESITEM AZ Ó-HAZÁBAN CSEKÉLY 68 CENT LEFIZETÉSE ELLENÉBEN. IRJANAK PROSPEKTUSÉRT ÉS MEGRENDELŐ LEVÉLÉRT. DIJMENTESEN KÜLDÖM!

LÁNG JÓZSEF

a „NEMZETKÖZI UTAZÁSI IRODA ÉS PÉNZVÁLTÓ TÁRSASÁG” igazgatója. 1496 SECOND AVENUE, Cor., 78th STREET, NEW YORK, N. Y.

OLVASÓINKHOZ.

BENCZE JÁNOS ur

Dr. Pólya László ur belépett lapunk munkatársai sorába. Mint ilyen, előfizetési és hirdetésdíjakat felvehet és nyugtázhat. Ajánljuk őt honfitársaink figyelmébe és pártfogásába.

PASSAICON, N. J. képviseli a Bevándorlót. Előfizetési díjak felvételére és nyugtázására fel van jogosítva. Melegen ajánljuk őt passaicd honfitársaink pártfogásába.

MAGYAR FONOGRÁF ÜZLET

280 BOWERY, NEW YORK City. Nagy és écs raktára a legjobb és legújabb éneklő gépeknek. A LEGKIVÁLÓBB ÉS LEGVALTOZATOSABB MAGYAR DALOKKAL. — Egy gép ára 3 dollár 50 centtől felfelé. — Magyar dalok darabja 35 cent. — MEGBIZHATÓ MAGYAR ÜZLET. — Magyar levelekre magyarul válaszolnak. ENT RPRISE LIGHT CO., 280 BOWERY, — NEW YORK CITY.

THE ORIENTAL BANK

182—184 BROADWAY, fiók a Bowery és Grand st. sarkán, NEW YORK

TŐKE és FELESLEG \$1,850.000

R. W. Jones, Jr. elnök, Nelson C. Ayres, első alelnök, Ludvig Nissen, Erskine Hewitt, Charles J. Day alelnökök, R. B. Estabrook, helyettes pénztáros, Geo. W. Adams, pénztáros, Leopold Friedrich, a külföldi osztály vezetője.

SZIVÉLYESEN MEGHIVJUK ÜZLETI ÖSSZEKOTETÉSÉRE KÜLFÖLDI PÉNEKEKET VESZÜNK ÉS ELADUNK UTAZÓK SZÁMÁRA HITELEVELEKET FOLYÓSITUNK IMPORTÁLÓ KEBESKEDŐNEK ÜZLETIHITELT BIZTOSITUNK — VESZÜNK ÉS ELADUNK — MAGYAR ÉS OSZTRÁK ÉRTÉKPAPIBOKAT

Egri Csillagok.

REGÉNY ÖT RÉSZBEN.

Irtá: **Gárdonyi Géza.**

(Harminezketedik folytatás.)

II.

Szeptember ötödik napján Gergely a síroki vár alatt köszönt a felkelő napnak. A nap szembe sütött vele és kétszázötven gyalogosával, s lehet, hogy nem is a napnak köszönt ő, hanem, hogy katonasereget látott szembe jönni, azért emelte a szemé elé a kalapját.

Csak maga ült lóháton, a sereg előtt, hát ő pillantotta meg leghamarabb a katonaságot.

— Mi a csoda lehet ez? — mormogott magában. — Töröknek nem török, magyaroknak meg, ha magyar, akkor nem jöhet Eger felé?

S átmerengett a szívére az a gondolat, hogy Dobó otthagya Egert, s ő jön vele szembe az uton.

Mert hej, ez a Ferdinánd király mindig igéri a segítséget, de soha nem adja. Így veszett el Lippa, Temesvár az idén. Szólnok is, ki tudja, megáll-e a sarat? Amilyen okos, számító ember Dobó, bizony hamar kikétszerkettözi, hogy egy magyar nem bírhat száz törökkel.

Az uton egyebet se láttak, csak kocsi-kon ülő papokat. Mind Egerből jött. Eleinte csak köszöntöttek nekik, de aztán, hogy megalkalta ezt a nagy menekülést, ki se tért az útból.

Hát megriadt egy pillanatra, hogy Dobó otthagya az egri várat! De csak egy pillanatra. A következő pillanatban elkergette magától ezt a gondolatot. Nem olyan ember az! Bárki jön az uton, nem Dobó. Ha a Dobó hada jön, akkor sincs Dobó vele. Ott marad egymaga és meghal egymaga, de a törtelem azt az egyet nem írhatja fel róla, hogy félt.

Zászló nem volt a szemben jövő hadal, vagy ha volt is, öszecsavarva vitte valamelyik szekér. Körülbelül kétszáz fő. S lassu lépésben, rendetlen összevisszaságban jöttek.

Intett Cecynek, aki hátul lovagolt a sereg mögött, s egy vén katonával beszélgetve üzte az ut unalmát. Az öreg odaszóltette a lovat a vejéhez.

— Egy kiesit előre megyek, — mondotta Gergely.

Azzal megsarkantyuzta a paripáját és a szembejövő sereg elé vágatott.

Szeme a vezért kereste. Nincs köztük tollas süvegű. Hát megállt előttük és valamennyiüknek szólt:

— Ti kassaiak vagytok?

Nem felelt egyik se. Zavart szemmel néztek rája. Némelyik el is vörösödött.

— Honnan jöttök?

Erre se felelt egyik se.

— No, — kiáltoitta Gergely boszusan, — tán a néma barátok katonái vagytok?

Végre egy nagyszakállu, öles ember felemelt a fejét és azt mondja:

— Hát mi kassaiak vagyunk és onnan jövőnk, ahova a tekintetes hadnagy ur megyen.

— Egerből?

— Onnan. De jobb, ha a tekintetes hadnagy ur se fírad addig.

— Hát miért? Mi baj van?

— Mi? Hát csak az, hogy bolond kecske az, amelyik nekinyrik a késnek!

— Tetszik-e tudni, hogy mi vége lett Temesvárnak?

— Tudom.

— Tetszik-e tudni, hogy Losonczt levágták, a népet felkoncolták?

— Azt is tudom.

— Mondom, hogy tudom.

— Hát azt tetszik-e tudni, hogy kétszáz ezer a török?

— Azt is tudom.

— Hát azt tetszik-e tudni, hogy Dobó uramnak ezer katonája sincsen.

— Még lehet annyi.

— Hát azt tetszik-e tudni, hogy Szolnok tegnap átadta a kulcsot?

— Azt is tudom, — felelte elsápadva Gergely. (Mert bizony most hallotta ő azt először.) — És azt is tudom, hogy ha ti voltatok volna ottan, akkor is elvesztett volna. Hát csak erejétek haza. S hogy ne menjetek üresen, hát netek, ez mindnyájatoknak szól, patkányok!

S azzal vágta pofon a nagyállu embert, hogy az nekiesett a másiknak.

A következő pillanatban már kirántotta a kardját, s bizony közéjük szabdal, ha le nem ugrának az utról.

A kassaiak morogva szédtek szét a mezőn. Gergely rájuk se nézett többé. Megindult ismét, s a lova a sarkantyú nyomásától érezte, hogy a gazdája reszket haragjában.

Még jó, hogy egy cigánykaravánt talált ott az uton. A kassaiak döntöttek-e fel az egyik kocsi, vagy magától fordult az árokba, a cigányság annak a kiemeléssel foglalkozott.

Gergely visszapillantott, hogy messze van-e még a serege, aztán, hogy azt megvárja, megállt a cigányok előtt, s nézte, hogy vesznek.

— Nini, — kiáltozott fel egyszerre. — Sárközi barátom!

Az egyik gubanczos cigány elvigyorgott erre a nyájas megszólításra, és levett kalappal hajlongva közeledett, miközben ravasz szemét firkászón járatta a Gergely arcán.

— Hát nem ismered meg?

— Dehogynem, hogyne ismerném, nagyságos uram! csak azzal nem jöttem esembe, hogy kicsoda?

— No majd eszedbe jut. Mit csinálz itt? Látom, rongyos vagy, mint a mádi-rijszót.

A cigány csakugyan rongyos volt. Csak ing volt rajta meg egy posztó darabokkal foltozott bőrnadrág, vagy talán inkább bőrdarabokkal foltozott posztónadrág. A lábására kilátzott belőle. A lábán nem volt semmi se.

— Hát van-e már lovad?

— Dehogyan, csókolom azt a kedves kecsit, dehogyan van. Nem is les tebbet soha!

— Gyere velem Egerbe, öreg. Lovat is kapsz, ha egy hónapig ott szolgálzsz, meg azonfelül olyan piros nadrágot kapsz tőlem, hogy minden cigány meg-nagyságot érte.

A cigánynak felragyogott a szeme. Végigpillantott a saját rongyos öltözé- tén, majd ismét felnézett a vitéz arcá- ba, és a fejét vakarta.

— Egerbe? Meleg les ott uram.

— Ne félj te attól. A leghűvösebb hástyá alatt dolgozhatsz. Fizetést ada- tok nekem. Te leszel az én fegyveriga- zítóm.

S törökül folytatta:

— Allah isini raszt getirün! (Isten segítsen a dolgomban.)

A cigány a levegőbe szökött.

— Bornemissza Gergely, vitéz had- nagy uram! — kiáltoitta. — Csókolom kecsit-lábát!

No, csakhogy megismertél.

— Meg! Meg! Hogyne ismertem volna meg, csókolom azt a kedves lábát, mindjárt megismertem, csak azt nem tudtam, kicsoda.

— Hát jössz velem?

— Elmennék, bizony Isten elmen- nek...

— Hát gyere!

— Csak az a fene terek ott ne volna!

— Hiszen még nincs ott.

— De ott les a kutya. Ahun így gyn- nek-mennek a katonák, visket a talpam.

— Én is ott leszek, Sárközi. Ne félj, míg engem látsz. Aztán a végső eset- ben egérentja van a várnak Miskolczig.

Csak ugy találomra mondta ezt Ger- gely. Nem tudott ő Eger várából egye- bet, csak azt, hogy Dobó benne a kapi- tány, meg Mekcsey az alkaptány, — két olyan ember, akiért ő elmenne a vil- ág végéig is.

A földalatti ut említése hatott-e a ci- gányra, vagy a ló, vagy a piros nadrág, vagy hogy Gergelyt szerette, még egy kiesit vakaródzott, aztán így szólt:

— Hát ha fisetést is kapnék, katoná- ruhát is, sarkantyus sárca csizmát, meg egy jó paripát, nem baj, ha vak is fél semire, hát akkor felcsapok.

A Gergely serege már akkor ott állt, s nevetve hallgatta ezt a beszélgetést. Még nagyobb lett a derűtség, mikor Gergely odanyújtotta a kezét a cigány- nak, és az belesapott.

— No, — azt mondja Gergely a zsebé- be nyulva, — itt ez a dénár foglalónak. Egerig ráülhetsz a vezetéklovamra. Ott aztán, mihelyt ló-vakulás lesz, a tiéd az első.

A cigány vigan ugrott fel a paripá- ra, s meztelen sarkait hozzáütögte a ló oldalához.

A cigánykaraván szerencsét ordított neki. Ő is visszaordított valamit cigá- nyul. Aztán félreapta a süvegét s ki- vetett mellé, büszkén lovagolt tovább Gergely mellett.

III.

Néhány óra múlva a baktai uton a lombok és dombok között eléjük ragyo- gott az egri vár zöldmázás cseréppel fe- dett tornyai, s a tornyokon a nemzeti színű zászlók, meg a városnak vörös- kék zászlói.

Ünnepre készülnek itten. A halál tart lakodalmat. Ágyuk muzsikálnak.

Vajjon hányan táncolnak át a másvi- lágra?

De Gergely nem erre gondolt mostan, csak arra, hogy ebben a szép várban Do- bó vár reá. Örömben felemelte a süve- gét, és a seregéhez fordulva kiáltoitta:

— Oda nézzetek, fiúk! Mert az Isten is oda néz most az égből!

Azzal megsarkantyuzta a lovat, és előre vágatott.

A cigány egy percig megzavarodott, hogy ott maradjon-e a sereg élén, vagy hogy ő is utána menjen a hadnagyának?

Egyszerre felfogta, hogy komikussá vá- lik, ha ő vezeti a sereget, hát jól meg- csapkodta a tenyerével a ló temporát, s sarkával meg a ló hasa alá kalapált.

A ló nagyokán ugrott, s a magasba dobálta a cigányt. De nem hiába ku- peckedett a more egész életében, mind- dig ügyesen visszahullott a paripára.

A kocsiut tele volt fellegző porral, s a por menekülőkkel. Asszonyok, öre- gek és gyermekek ültek a kocsi-kon, vagy ballagtak a butorokkal, baromfi- val megrakott kocsi-k mellett. Némelyik meg disznókat szállított.

A török nem eszi meg a disznót, de ki tudja, mikor kerülnek vissza! Egy- néhányan tehenet vezettek. Egy piros csizmás kisleány rigót vitt kalitkában a kocsi mellett; egy asszony meg fazék- ba ültetett virágzó rózsafát. Sok kocsi, nagy huzokodás. Ezek egyrésze visz- sza se fog térni többé. Kivált azok, a kik amoda lent a völgyben a Cifrakap- un át Felnémet felé mennek: a zsellé- rek, meg az özvegy asszonyok: — azok ott maradnak a felföldön, ahol török ló még nem hagyott patkónyomot. Külö- nösen Kassa, — az volt a menekülők főiránya.

Gergely azonban nem sokat törődött ezekkel. Negyedóra nem telt belé, már átszökött a baktai kapun, amely a vá- ros falának nyugati bejáratá, aztán tekintetét fel-felemelve nyargalt át a piacon, s kanyarodott fel a várkapu- nak.

A fal itt fehér és szinte mézszagú, annyira új.

A hid le volt bocsátva. Gergely ma- dárként röppent be a várba fel a vén fák között; szeme a kapitányt kereste.

Ott állt a vár piacán, ibolyakék bár- sonymentesen, kardosan, piros csizmá- ban, sastollas hársnyűveg a kezében. Mellette egy szőke apród, aki két zászlót tartogat a karján: egy nemzeti színtűt és egy kékvöröset. Dobó másik olda- lán ott áll az öreg Bálint pap, fehér karingben, stólsán, fekete reverendá- ban. Nagy fehér szakállal olyan, mint valami bibliai próféta.

Eppen a katonák esketését végezték el. Dobó valami beszédet mondott nekik, aztán föltette a süvegét, s a robogó paripa felé fordult.

Gergely leugrott a paripáról, és ra- gyogó szemekkel villantotta tisztelőre a kardját.

— Jelentem alásan vitéz kapitány uram, megérkeztem.

Dobó csak nézett. Végigsimitotta kerek, szürke szakállát, hosszú, lenge- teg bajuszát, és megint csak nézett.

— Nem ismer meg, ugy-e, kapitány uram. Nyolcz esztendeje, hogy nem láttuk egymást. Én a kegyelmed leg- hívebb katonája vagyok: Bornemissza Gergely.

— Gergely fiam! — kiáltoitta Dobó a karjait szétárvára. — A szívemre, lek- kem! Tudtam, hogy te nem hagysz el engemet!

És meglelte, megcsókolta a vitézt.

— De hát csak magad jöttél!

Abban a pillanatban táncolt be a Sárközi paripája, féllőnyi magasságra dobálva a rongyos meztelbas cigányt.

A katonák kacajra fakadtak.

Dobó is elmosolyodva kérdezte:

— Csak nem ez talán a seregéd?

— Dehogyan, — feleli nevetve Gergely is. — Ez csak egy puskacsináló ci- gány. Jól tettem tán, hogy elhoztam; — Minden ember aranyat ér itt, — feleli Dobó a kezét alkappva a cigánytól, nehogy az megcsókolja.

Hanem a cigányon nem lehetett ki- fogni. A lábát csókolta meg a kapi- tánynak.

— De hát mégis mennyien jöttetek?

— Kérdezte Dobó nyugtalanul.

— Nem sokan, — felelte restelkedve Gergely. — Mindössze kétszázötven drabantot adtak alám.

— Kétszázötven! — szólt Dobó ra- gyogó arccal. — Fiam, ha minden- honnan ennyi katonát kaptam volna, a makiári mezőn fogadnám a törököt.

— Hát nem jön segítség!

Dobó felelet helyett a levegőbe legyín- tett, aztán egyet nyelt, s a körülötte álló tisztkehez fordult. Bemutatta nekik Gergelyt. A király hadából már ott volt Zoltay, akivel Budán ismerekedett meg ezeltört tizenegy esztendővel. Most

is olyan szőke és nyulánk, vig ember, és még szakállt se hord, tehát nőtelen.

Aztán ott volt Pető Gáspár, egy gyors- kezű apró ember, aki szintén a király hadából való, s nagyságos címet visel. Egy vékonyképi, kékszemű legény állt Pető mellett. Az is melegen megszorí- totta a Gergely kezét:

— Fügédi János vagyok, a káptalan hadnagya.

Gergely ránéz.

— De ismerős vagy nekem, kedves öcsém!

Amaz vállat vont, s mosolyogva fe- lelte:

— Nem emlékezem.

— Nem te adtál-e nekem ökörfület Erdélyben?

— Ökörfület?

— No igen. Mikor a Fürjes esküvő- je lett volna, hátul a konyhadvaron.

— Lehet, mert csakugyan én oszto- gattam ott az apródnak mindenfélét.

— Reményem, most visszaszolgálom.

— Hogy-hogy?

— Kapsz érte basa-fület.

Aztán Petőhöz fordult Gergely:

— Hát te miért vagy olyan szomorú?

— Hogyne volnék szomorú, — feleli Pető, — husz lovasom elinalt az uton.

De felakasztotta a kutyákat, csak még egyszer elém kerüljenek!

— Soh'se bánd, — szólt közbe Dobó. — A kapu nyitva van. Menjen, aki félti a bőrét, Nekem ugyan nem gyi- kok kellene ezekre a falakra!

Csak most pillantott Bálint papra is Gergely. Már egy esztendeje, hogy nem látta. Meglelte és megcsókolta az öreget.

— Hát nem ment el a papokkal, tisz- telendő atyám?

— Valakinek csak kell itt maradni, — duhogott az öreg.

Aztán azt kérdezte:

— Cecy mit csinál?

— Jön! — felelte szinte kiáltva Ger- gely. — A fiatalok szöknek, a vének jönnek és kardot hoznak. Meglássa- tok, hogy az én fakezü apám hogy for- gatja a kardot!

Rövidnyaku középső ember lépett ki a templom árnyékából. Rettentő szé- les kard verte a lába szárát. Egy szá- pora járásu öreg ural jött és már mesz- szírel ittegetett és nevetett Gergelyre.

Mekcsey volt.

Mióta Gergely nem látta, megszaká- losodott és még inkább hasonlított a bikához. A föld szinte rengett a lépései alatt.

— Hát te megházasodtál? — kérde- zte Gergely, mikor már vagy háromszor meglelte.

— Micsoda? — felelte Mekcsey, — már egy Sárkám is van azóta.

— Kit vettél el?

— Az ég legkekebb szemű angyalát!

— Kit no?

— Szunyog Esztert.

— Hát a szép kigyófejú kardod?

— Megvan, csak hétköznap nem aka- rom koptatni.

— És hol van a családod?

— Budetin várába küldtem őket, míg a törököket agyon nem verjük.

Dobóra pillantva folytatta:

— Én ugyan mondtam az öregnek, hogy ne küldjük el a feleségünket, de ő úgy félt az ő Sárját, mint valami gyereket, hát elküldtük őket, elég gon- dunk lesz a törökkel is.

A számtartó jelentése szakította fél- be a beszélgetésüket. Az öreg egy ár- kus papirostr terjesztett ki Dobó előtt, és a szemüvegétől a papirost messzetart- va olvasta:

— Hát van: bárány 8050; ökör, te- hén, borju, szóval vágómarha: 486; bu- za, rozs, meg liszt összesen 11.671 veka. Árpa meg zab 1540 veka.

— Bor mennyi van?

— 2215 köböl.

— Az is kevés lesz.

— De legalább ó-bor. Az idén már megette a kutya a szüretet. Sör is van egynehány hólóval.

— Disznó?

— 139 él. Szalonna 215 oldal.

Bornemissza érdeklődéssel hallgatta volna tovább is ezt a jelentést, de a se- regére gondolt. Visszaült a lovára, és ismét kiment a kapun, hogy seregét ka- tonai rendben bevezesse.

IV.

Gergely még aznap délelőtt amint a serege bemutatását és elhelyezését elvé- gezte, újra lóra ült és benyargalta a várat.

— Mily gyönyörű vár! — kiáltoitta Dobóhoz visszatérve. — Ha valaha vár- tiszt leszek, itt engedjen az Isten lete- lepedni.

— Még semmit se láttál, — szólt Do- bó. — Jer, majd én mutatom meg ne- ked.

S hogy Bornemissza leszállt a lová-

UJ GAZDA! UJ REND!
— Elsőrendű magyar szakácsné —
PITTSBURGH
az egyetlen szépen berendezett magyar
ÉTTEREM és KÁVÉHAZ a
LITTLE HUNGARY
ahol izletes ételekre, figyelmes kiszolga-
lásra találsz.
EBÉD ÉS VACSORA ALATT
— KITÜNŐ M A G Y A R konyha. —
911 FIFTH AVENUE
VAJDA IGNÁCZ, tulajdonos.

CAFÉ BRESLAU
MAGYAR KÁVÉHAZ
188—190 második Avenue, New York
a 12-ik utca sarkán.
— Kitünő M A G Y A R konyha. —
Tulajdonosok: Rabbach és Schmebeck.

AZ ÖREG BANYASZ
nevű szálloda és vendéglő tulajdonosa
ajánlák üzletüket honfitársaik szives tá-
mogatásába. A szállodában kényelmesen
berendezett, szép, egészséges, tiszta szob-
kák jutányos árban — a vendéglőben, mely
éjjel-nappal nyitva, olcsón a legpompá-
sabb magyar konyha.
PROK JÓZSEF és DVORSZKY EDE,
512 SECOND AVENUE,
PITTSBURG, PA.

VIOLET ARCZCREAM
Májfolt, azeplo ellen legjobb a világon. Üde
arczbort ad. Ára 50 cent.
GLADIATOR
legjobb haj- és bajusznövesztő szer. Ára egy
dollár. A pénz előleges bekielése mellett bár-
hová megküldi a feltaláló:
Dr. J. BACKY, 100 Public Square, Cleveland, O.

HA BAJBA JUTOTT, FORDULJON
NAAR MANFRED
békébiróhoz,
15 E. STATE STREET, TRENTON, N. J.,
aki tanácsokkal, segítséggel látja el.
MAGYAR, NEMLETT, TÖT, LENGYEL stb.
TOLMACS MINDIG KÉZNEL.

A NAP
A magyar újságírás szenzációja, Magyarország
legérősebb és legterjedtebb naplaja.
Felelős szerkesztője: Braun Sándor.
Politikai főszerkesztője: Bródy Sándor, Lengyel
Zoltán és dr. Kalmár Antal.
A NAP a 48-as eszmény leghívebb katonája s a
67-es politika legkérlelhetősebb ültetője.
A NAP nemcsak a legkínáltabb lap, de a
LEGOLCSÓBB IS.
Előfizetés Amerika területére egész évre \$5.—
Félévre \$3.—
Negyedévre \$1.50
Mutatványosaimokat kétszázszóval küld:
\$1.25
A NAP kiadóhivatala:
Budapest, VIII. ker., Rókk Seilárd-u. 9. sz.

8. oldal.

ról, intett a szöke apródnak:
— Hozd Kristóf a lovat utánunk.
Azzal karonfogta Gergelyt, és a déli kapuhoz vezette.
— Hát látod, — mondotta ott megállva. — Hogy hamarosan tájékozni tud magadat, képzelj egy nagy teknősbékát, amely délre néz. Ez, ahol most vagyunk, ez a feje. A négy lába meg a farka, — ezek a bástyák. A két oldal a két gyalogkapu.
És közben felszólt a kapu tornyába:
— Vigyáztok ott fenn?
— Vigyáztok, kapitány uram, — felelte le a torony erkélyéről az ő.
S hogy kihajolt, az oldalán levő kurtót hátrataszította.
— Gyerünk fel, — mondotta Dobó.
— Erről az oldalról jön ma vagy holnap a török, hát ezt is nézd meg.
Egy kézműdolattal előre akarta bocsátani Gergelyt, de az meghátrált:
— Már beesküdtem, kapitány uram.
Ez azt jelentette: nem vagyok vendég.
Dobó hát elől ment.
A toronyban négy őr volt. Tisztelegtek.
— Ismerjétek Bornemissza Gergely főhadnagy urat, — szólt Dobó.
Az őrk erre még egyszer tisztelegtek. Gergely hasonlóképpen a süvegéhez emelte a kezét.
A torony erkélyéről két kis falu látszott délnek a vár előtt, azokon túl pedig két szétágazó domblánc között kékesöld buja növényzetű síkság.
— Itt kezdődik az Alföld, — mondta Dobó.
(Folytatása következik.)

N Á S Z U T O N.

Irta: Leonard Outram.

I.
— Régen történt már, — kezdte Betty — de még ma is borzadok, ha e különös eset eszembe jut. Azzal kezdtem, hogy mikor leánykoromban árván maradtam, Rutley Philipp megkérte kezemet. Már gyermekkorunkban is emlegette, hogy nőül fog venni.
Mikor mindketten nagyok lettünk, még mindig tartott a barátság. Részemről legalább szerelem nem volt a dolgom. Ő azonban folyton zaklatott vallomásaival. Tizenhat éves koromban aztán meghalt az anyám. Ekkor Viktoria nénem vett pártfogásába s hozzá költöztem. Egy élnél, két volt éppen, a templomból hazamenet hazám csatlakozott Philipp. Azt mondta, hogy most már nem várhat tovább régi vágya teljesülésére, még ebben az évben nőül akar engem venni. Most már jövedelmező gazdasága van s a családalapítás sem fog neki gondot okozni.
— Tudja, hogy miádom, — mondta szenvedélyesen — most hát feleljen: eljön-e hozzám feleségül?
Némán haladtam mellette. Nem tudtam, mit tegyek?
De ő sürgetett:
— Miért habozik? Szeretem s akarom, hogy a feleségem legyen. Akarom, érte? S történjen bármi, ezt az akaratomat megváltoztatom. Feleljen hát, feleljen...
Elgondolkoztam. Eszembe jutott nagy árvaságom. Ki tudja, mi lesz belőlem, ha Viktoria nénem meg talál halni s ha elutasítom magamtól ezt az egyetlen férfit is, aki törődik velem. Philipp jómódú ember most már s mellette gondtalan életet lesz. Talán meg is szeretem idővel...
— Feleljen, feleljen... — sürgetett ő türelmetlenül.
Néhány pillanatig gondolkodtam, aztán kimondtam az igent.
II.
Néhány nap múlva különös dolog történt. Éppen le akartunk feküdni s Viktoria nénem, miután szokása szerint megcsókolt, átment a maga szobájába.
Én még egy ideig az ebédlőben maradtam, melynek ablakai az udvarra nyitak. Egyszerre különös láma ütötte meg fületem. Ugy tetszett nekem, mintha óriási madár repülne el az ablak előtt sejtelmes, borzalmas szárny-suhogással. Némém is nyilván hallhatta a zajt, mert egyszerre egy lámpással berohant hozzám a szobába.
E pillanathoz megcsörtent s kitört az ablak s egy fiatal ember zuhant be rajta, az ebédlőbe. Megdöbbenve néztünk rá, azt gondoltuk, merész rablóval van dolgunk.
— Szerencsétlenül járt léghajós vagyok, — mondta — nem rabló. Minden kárt megtéríték. Léghajóm megakadt az ablak alatt álló fában s nagy zökkenéssel kiestem a kosárból. Szerencsére volt annyi időm, hogy megragadjam az ablakfát s így a szobába estem. Ha

ez nem történik, azóta már rég halott lennék. Lezuhantam volna a következőre.
A pamlagra ültették a különös jövevényt s erősítőt adtak neki.
— Kennet Harry a nevem — folytatta ő. — Bocsássanak meg, hogy ily szokatlan módon törtem rá önökre, de mint látják, nem vagyok oka. S most, mivel oly szívesek hozzám, felbátorítanak arra, hogy egy kérésint intézzek önök-höz. Nem lenne-e lehetséges, hogy a szolgálk segítségével léggömbömet kiszabadítsam az ágak közül? Reggelig talán veszedelmesen megsérülne az ebben a nagy szélben.
Szívesen teljesítették kérését s rövid idő múlva már munkához láttak. A gázt kieresztette a léggömbből s a szolgálk a földre húzták azt. Már csaknem készen volt a munka, mikor az ág letört Kennet Harry alatt. A szegény fiu lezuhant a magasból s eszméletlenül terült el a földön.
Gyorsan orvost hívtunk hozzá. A sérülés veszedelmes volt s szigorú ápolásra volt szüksége. Mi adtuk helyet a betegnek egyik tűres szobánkban s magam vállaltam el ápolását.
Eszméletét sokáig nem nyerte vissza. De hetek múltán mégis javulás állott be állapotában. Aggódva lestem lélekzetét éjjel-nappal. Valami mélységes érzés támadt a szívemben. Ez a szerelem volt!
A sors úgy akarta, hogy ő is belém szeressen. Egy este megragadta a kezemet s remegő hangon szólt:
— Ha meggyógyulok, akar-e a feleségem lenni?
Felé hajoltam s szóltanul megcsókoltam a homlokát.
III.
Ettől kezdve nem láttam Philippet. Megüzentem neki, hogy megbántam ígéretemet, mert nem tudom őt úgy szeretni, ahogy kívánna, s most már én is érzem, mi a szerelem. Mikor pedig Harry felgyógyult, hamarosan megtartottuk az esküvőt.
Néhány napig nénem házában maradtunk, aztán elhatároztuk, hogy nászutra megyünk. Harry léghajón akarta megtenni az utat bírtokáig.
— Követlek mindenfelé, ahová akarod — szóltam szerelmesen. Féltém a sötétszemű Philipp-től s örültem, hogy elmegyünk erről a vidékről.
Harry másnap szekerre tette léghajóját s az első olyan városban, ahol a gázgyár volt, megállottunk s megtöltöttük a léggömböt, amely büszkén lebegett a léghajó, indulásra várva.
Harry minden szükséges eszközt be-tett a kosárba s miután engemet beültetett, maga a közeli patakhöz ment, hogy megtöltse viztartónkat. Amint utána néztem, egyszerre valaki megragadta a kosár szélét s átvette magát rajta. Csaknem kővé meredtem ijedtemben: Philipp volt! Valamelyik bokor mögött húzódtatott meg, hogy eddig észre nem vettük.
— Harry, Harry, — kiáltottam szívszakadva, — gyere vissza!
De Philipp már ekkorra elmentette kérésével a kötelet, mely léghajónkat még a földhöz szögezte, s az nagy zúgással röppent föl a levegőbe.
Kétségbeesetten ragadtam meg a vas-horgonyt s kidobtam a léghajó kosárból. Harry kétségbeesetten futott az egyre távolodó léghajó után, a földön. Én pedig a kötelekbe kapaszkodva segítségért kiáltottam. Rettenetes tudat volt most Philipp szállni el egy ismeretlen vidékre, itthagya Harryt, akit szeretek. Philipp mellém ugrott s fülemben sugta:
— Ugy-e, mondtam előre, hogy az enyém leszel? Most a hatalomban vagy és senki sem vehet el tőlem. Együtt szállunk fel a fellegekbe s ott mondom el neked, hogy szeretlek. És ha nem akarsz szeretni, akkor együtt halunk meg legalább.
— Harry, Harry, — kiáltottam reményvesztetten. — Ments meg ettől az embertől!
És a csoda megtörtént. A horgony megakadt egy fa ágai között s a léghajó megállt a levegőben. Rémültem, de egyuttal boldogan láttam, hogyan kapaszkodik fel Harry a horgonykötelen. A kétségbeesése emberfeletti erőt kölcsönözött neki s egy pillanat alatt ott volt a kosár szélén.
Ekkor látta meg őt Philipp is. Vadállat módjára ugrott neki s le akarta taszítani a mélységbe. De Harry erősebb volt s néhány pillanatnyi viaskodás után sikerült bejutnia a kosárba. Éppen ideje volt, mert a horgonyt tartó ág eltört s a léggömb ismét fellemeledt a levegőbe. Philipp hirtelen ledobta sapkáját s mintha menekülni akart volna, felmászott a léggömböt tartó hálózatba. Borzasztó bosszút forralt ellenünk. Dühből rekedt hangon

kiáltott le:
— Elpusztítalak benneteket!
Harry figyelmesen követte mozdulatait.
— Szét akarja vágni a hálót — sutogta sápadtan.
— Mit tegyünk? — kérdeztem hal-kan, remegve.
— Le kell szállnunk, mielőtt pokoli munkája sikerülne.
S ezzel hirtelen megnyitotta a szelepet. A gáz ömleni kezdett, s a léggömb gyorsan süllyedt.
Heves szél támadt s a léghajót a tenger felé röpítette. Néhány pillanat múlva már a tenger felett lebegtünk, melynek mormolása felhallatszott hozzánk. Philipp ezalatt már fent volt a hálózatban s elmentette az első kötelet. A léghajó oldalra dőlt.
Philipp ott csüggött a hálóburkolaton. De elvesztette az egyensúlyt s lábai egy pillanatig a levegőben kalimpáltak.
Göröcsösen kapaszkodott meg a kezével, de végre ereje elhagyta s fejével felé zuhant le a mélységbe. A léghajó pedig gyorsan repült tovább.
Másnap reggel egy falucskában le-szálltunk végre. És csak egy mulva tudtuk meg, hogy Philippet halásköz kimentették a tengerből. Hogy ezután mi történt vele, nem tudom. Őrökre elvesztettem őt a szemeim elől.

HUNFALVY HUGÓ
Hítes ügyvéd és jogtanácsos,
— több, mint — \$1,000,000
Betétek több, mint — 16,000,000
Pénzküldeményeket elfogadják a világ minden részében.
Iroda a főpostával szemben.
231 BROADWAY New York City.

THE RONAY CO.,
1310 FIFTH AVENUE,
PITTSBURG, PA.
ajánlja honfitársai szíves támogatásába pompásan berendezett üzletet, amelyben importált áruk a legjobb minőségben, kitűnő olvasmányok, remek kiállítású és minden vállalkozás számára friss és imádott könyvek, iratok, névkönyvek, arany és ezüst ékszerek, valódi takték és selymes pipák, száraz, szegedi paprika, liptói turó, tisztaulaj, bajuszpedró, stb., a legutányosabb árban kaphatók.

KRAJNYÁK JÁNOS
Cleveland, O., 2755 East 79th street
alatti legmodernebb berendezett szalonját ajánlja honfitársai pártfogásába. Kitűnő whiskey, török, nemkülömben mindig friss hordó és üveg sör, tiszta magyar borok, finom zamatu szivarok, biliárd, stb. állanak a közönség rendelkezésére.

KÉPVISELŐINK.
A „Bevándorló” a következő urak képviselik a különböző helyeken olyképp, hogy előfizetés díjakat felelhetnek és nevükben nyugtáznak:
BENCZE JÁNOS ur..... Passaic, N. J.
BÖGÖZY GYULA ur..... Perth Amboy, N. J.
MAKRAY JENŐ ur..... South River, N. J.
JUHÁSZ ISTVÁN ur..... Poughkeepsie, N. Y.
TORHÁN JÁNOS ur..... Yonkers, N. Y.
GETSY JÁNOS ur..... Torrington, Conn.
HISZNYAY JÁNOS ur..... Danbury, Conn.
STENTZEL RICHARD ur..... Philadelphia, Pa.
POTMESIL ISTVÁN ur..... South Bethlehem, Pa.
SAMU GYÖRGY ur..... South Sharon, Pa.
ORTÓ JÁNOS ur..... Wilburne, Pa.
SZAKÁLY IGNÁCZ ur..... South Bend, Ind.

MOLNÁR KÁROLY
Cleveland, O. 2747 E. 79. st. alatti legmodernebb berendezett szalonját ajánlja honfitársai pártfogásába. Pompásan berendezett italok, tiszta magyar borok, kitűnő szivarok, biliárd, kuglizó, stb. állanak a közönség rendelkezésére.

BORSZÉKI GYÓGYVIZ
A VIZEK KIRÁLYA
— Különleges szer gyomorba és köszvény ellen. —
Orvosi szaktekintélyektől a legmelegebben ajánlva, hólyag és vizeleti szervek bántalmainál, vesebajoknál, cukor hűgyár, a torok és tüdőszervek bajainál, epéké és gyomor-megbetegedéseknél. Egészségesnek kitűnő ízű, igen üdítő ásványvíz, bor, cognac, vagy citromsavval vegyítve.
EGYEDÜLI KÉPVISELŐ AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN
VIDDER EMIL
IRODA: 36 Ave. C. RAKTÁR: 40 Ave. C. NEW YORK.
— MINDENKI ÁLTAL MEGTEKINTHETŐ. —

MONOPOL KÁVÉHÁZ
RUDNER és ROTH, tulajdonosok
NEW YORK, 145 MÁSODIK AVENUE, a kilenczedik utca sarkán
— Kitűnő ételek és italok —
A MAGYAROKNAK KEDVENCZ TALÁLKOZÁSI HELYE
— Szombat és vasárnap este elsőrangú cigányzene —

I. BOSS
111 SECOND STREET, PASSAIC, N. J.
Minerale szivarok és dohányok
— Importálója. —
KÜLÖNBÖSEN JO A KOSSUTH ÉS GROF BATTYÁNYI DOHÁNY.
Megrendelések nagyban és kicsinyben vidékre is.

YOURKVILLE BOULEVARD
előkelő magyar kávéház a felsővárosban
1393 MÁSODIK AVENUE
Tulajdonos:
BIRNBAUM L.
a 72. és 73. utcák között.
MIDENNAPO CIGÁNYZENE
— Kitűnő magyar ételek és jó italok. —
Pontos kiszolgálás.
POMPÁS BILLIARDASZTALOK.

THE 'STATE BANK'
AZ ÁLLAM BANKJA
378 Grand Street, New York City.
Elnök Richard O. L., alelnök Kohn Arnold, másodalelnök Burckett L. Walter, pénztáros Voorhis A. I., alpenztáros Kneisel János.
Tőke, felesleg, nyereség, több, mint \$1,000,000
Betétek több, mint 16,000,000
Pénzküldeményeket elfogadják a világ minden részében.
HAJÓJEGYEK minden vonalra kaphatók.

AMERIKAI MAGYAR SZÖVETSÉG.
Alakult 1906. február 27. Cleveland, O.
A szövetség célja: az Amerikában élő magyarok testületi összetartása, anyagi és erkölcsi érdekeinek védelme.
Osztályok alakíthatnak Amerika minden magyar lakta helyén.
Aki a Szövetség tagjává akar lenni, írjon alapszabályzatot a titkári hivatalhoz 305 CENTURY BUILDING, Cleveland, O.

THE CITY BANK CO.
BIZTOS, ERŐS, MEGBIZHATÓ.
Takarékbetétek után 4 százalékos — fizet. —
10 AVENUE és PEARL ST. sarkán.
SOUTH LORAIN, Ohio.

The Friedman Print
215 BOWERY — NEW YORK.
Elvállja alapszabályok s mindennemű nyomtatványok elkészítését.
— Különösen felszerelt magyar nyomda. —
Elv: Csinos kiállítás olcsó árak mellett.

THE RISING SUN BREWING CO.
CSEHORSZÁGI módon készülő SÖR
A legválogatottabb arany árpából, malátából és mézharutos cseh komlóból főzik.
FELTÉTLENÜL JOBB BÁRMILY IMPORTÁLT SÖRNEL.
ELIZABETH, N. J.

MEGBIZHATÓ BANKÁROK.
E rovat alatt oly bankcégeket nevezünk meg, amelyekhez honfitársaink bátran fordulhatnak pénzküldés vagy pénzbetétek czéljából.
NEW YORK ÁLLAM.
Knauth, Nachod és Kühne, 15 William street, New York.
Kiss Emil, 104 Second Ave., New York.
Tiz év óta fennáll.
Németh János, 457 Washington street, New York.
Deutsch Testvérek, 319 Houston st., New York.
Pénzküldés, hajójegyek irada és közjegyzői hivatal.
The Oriental Bank, 182—184 Broadway, New York.
Csekkontó, hitelevellek, külföldi értékpapírok megvétele és eladása.
Nemzetközi Utazási Iroda és Pénzküldő Társaság, igazgató Láng József, 1496 Second Ave., New York City.

PENNSYLVANIA ÁLLAM.
B. Hendler, successor to A. Hendler Son & Co. Cassandra.
Pénzküldemények Magyarországra és Európa bármely részébe olcsón, gyorsan és biztosan. Hajójegyek az összes vonalakra az ó-hazába sehol olcsóbban nem kaphatók.
First National Bank, Első Nemzeti Bank, Minersville.
Alapítók \$500,000.00, tartalékalap és szét nem osztott nyereség \$75,000.00. Elnök Charles R. Kear, pénztáros Harry F. Potter.
Róth József és Fial, a Monongahela-völgynek legrégibb bankháza, saját épületben, ötödik Ave. és Locust st. sarkán, McKeesport.
Pénzküldés az ó hazába gyorsan, pontosan a legolcsóbb árfolyam mellett. Hajójegyeladás az összes vonalakra a legalacsonyabb árak mellett. Közjegyzői okiratokat szakértelemmel kiállítanak és a konzulátusi hitelesítést beszerzik. Czím: Jos. Roth and Sons.
Hungarian American Savings & Trust Co., Duquesne Magyar Amerikai Takaréki és Hitel Társulat, Duquesne.
Alapítók és főszeleg 175,000.00 dollár. Pennsylvania állam legerősebb bankházainak egyike s az egyedüli magyar államilag ellenőrzött magyar bank Amerikában. Igazgatói és részvényesek magyarok. Fizet két százalékos csekk számlára, 4 százalékos betét-számlára. Pénzküldés, hajójegy eladás és közjegyzői Iroda. Klein Jakob, magyar bank és váltóüzlete, 1340 Penn Avenue, Pittsburg.
Megbízható pénzküldés és hajójegyelárúrtó. Kiállít közjegyzői okiratokat és elvállalja hazai ügyeknek elintézését.
Tomcsányi József, Homestead és Duquesne.
Klein Arthur, Rankin, Pa.
Hajójegyek, pénzküldés, hazai ügyek elintézése.
Kail G. Árpád, Uniontown, Pa.
Amerikai és hazai ügyek elintézése. Közjegyzői hitelesítés. Pontos pénzküldés.

MISSOURI ÁLLAM.
The Farmer's & Miner's Trust Company, a gazdák és bányászok trust-kompaniája, Bonne Terre.
Bejegyeztetett 1890-ben. Tőke \$100,000.00.
R. R. S. Parsons elnök, F. J. Thomure alelnök, F. H. Dearing titkár és pénztáros.
OHIO ÁLLAM.
Percezel Lajos, 522—534 Pearl street, Cleveland.
The Dollar Savings & Trust Co., Youngstown.
Vagyon: \$1,500,000. Pénzküldés gyorsan, olcsón és pontosan. Pénzbetétek után 4 százalékos kamatot fizet. Tízletvezető: Burger S. Lajos.

WISCONSIN ÁLLAM.
Merchants and Savings Bank, Kereskedelmi és takarékbank, Kenosha.
Wisconsin állam felügyelete alatt. H. B. Robinson elnök. Tőke \$25,000. Elad hajójegyeket minden vonalra. Pénzeket elküld a világ bármely részébe. Takarékbetéteket elfogad.
NEW JERSEY ÁLLAM.
Rizsák János, 128 Second street, Passaic.

WÁRADY LAJOS
Hazai peres és katonai ügyek pontos elintézése.
PÉNZKÜLDÉS AZ Ó-HAZÁBA.
Az összes hajóvonalak képviselője.
HAZÁK VÉTELE ÉS ELADÁSA.
magyar közjegyző
449 S. Broad St., Trenton, N. J.

Charles R. Kear elnök. Harry F. Potter pénztáros.
ELSŐ NEMZETI BANK
FIRST NATIONAL BANK
MINERSVILLE, PA.
Alapított 1864-ben. Schuylkill County legrégebbi nemzeti bankja.
Alapítók \$50,000.00
Tartalékalap és szét nem osztott nyereség 75,000.00
Elfogad pénzbetéteket s a pénzt csekk alapján vagy szóbeli felkérésre azonnal visszafizeti.
Pénzküldéseket a világ bármely részébe bank- vagy postautalvány útján eszközöl.